Ling. rel. 667
8°
Hněvkowsky

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Zlomky
o
Čeſkém báſnictwj,
zwláſſtě pak
o
Prozodyi,
w ſſeſti liſtech.

Od
Sſebeſtyána Hněwkowſkého.

W Praze, 1820.
v Frantiſſka Geřábka, v zlatého půlkola.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

List Iný.

Přjteli přemilý!

Zde Wám odesýlám swé mjněnj o spisu: „Počátkowé Českého básnictwj.“ Gen y Wy swůg vsudek giž sepsaný mi zasslete.

Každý spis, sebe nepatrněgssj, čistým srdcem na oltář Čechye obětowaný, musý wlastj nassj whod přigjti, který také mileráda přigjmá; nebo na liternj poklady tak bohatá nenj, aby skrowněgssjmi obětmi pohrdati mohla. Gestli sobě negedněch spisů gako máti wážj: odpusstte gegj mateřské laskawosti: zdaž cyzozemkyně s swými plody ginák nakládagj? kdož bude mateřskému srdcy, kdož wlasti za zlé chtjti pokládati, když kogjcý láskau wzrůst swé rodiny w dokonalost vwesti hodlá?

Wssak dotčený spis nezdá se býti z wlastenské lásky zplozen; nacházý se w něm tolik nepodstatných, vrážliwých vsudků proti České literatuře, že y každý cyzynec gj wjce sprawedl-

 nosti

nosti vdělj; a že gen buď hlawnj gegj nepřjtel, neb prawý nedovk o nj tak křiwé rozsauzenj wynesti mohl.

Gistě literatura Česká tak bjdná nenj, za kterau gi ten bezgmenec vdáwá; gistě mnohé práce se v spisům klasyckým wzdělaných národů wyrownagj. Byloby smutné, kdyby wlast tak newděčně smeyšlela: tukby mnohý mjsto drsnaté cesty praudem pohodlj plaul, a wlastiby pohřjžené w hanebné nepaměti a temnotě zanechal. Či se domnjwá, že Český Parnas tak přeplněn gest, žeby záhodno bylo, prostřednj hlawy odmjsyti? či smeyšlj, žeby Homér bezewšech předchůdců swé dokonalosti byl došel? Gistě mnozý z nich, kdyby básně gegich bauřj odporného osudu nebyly přišly k zahlazenj, o slávu s tjmto knjžetem básnjřů by se nynj dělili, anebo by aspoň v potomstwa wážnosti sobě zeyskali! Čili se ten bezgmenec domeyšlj, by žádný k České ljře připuštěn nebyl, lečby se Pindarem anebo Klopštokem býti wykázal? Ale zde gest k powáženj, že literatura našše teprw poznowu zase wětwe wyrážj a kwět paušštj, a že welmi pohodlného počasý gest potřebj, aby kwět gegj před časem bez owoce newsechl. Opuštěná, zbawená wšeho Mecenát-

cenátského občerstwenj, sstastná bude, když, bez trpenj swéwolných přjkořj, nezagde. K čemu při wykwětánj hned tak kwapných a zarputilých rozsudků? — Spisowatelé, kteřj na žiwě gsau, práce swé pilugj a braussý, a mnohé nowé kugj; nelze tedy o nich před časem tak nehodně sauditi. Wážný hluk nowých powstáwá, tak že naděge gest, že literatura nasse, přjzniwěgssjch gesstě dočkawssi se časů, k wzkwetenj přigde. Ale Bohužel! gakýsy neswornyý, wássniwý, protiwný a záwistiwý duch gi posedá w té době, když gesstě wssj swornosti potřebuge. Mnohý w swém důmyslu: podiw lidského ducha, před časem wrcholi Parnasu obsaditi usyluge, a wssecky k nj se bljžjcý shánj; ale neyspjsse stegné odplaty dogde. Tento gizliwý duch gako zžjragjcý čerw wynikagjcý kwět literatury České hubj. K čemu tak nepřátelský a newlastenský rozbrog? K čemu plozenj stran a odtržek? Wlast potřebj má spisů; kdo Rosowau prozodyj sprawowati se chceš, sprawug se; gen nepronásledug následownjků Dobrowského prozodye; kdo na omylu gest, budaucnost ukáže.

Spisowatel Počátků přjliš wysoce o swém duchu smeyssljl; w swých očjch, on a geho společnjcy, gsau pauzý Geniowé: Homerowé,

Klop=

Klopsstokowé a Pindarowé Česstj; wynalezcy nowých prawidel; wsse co potud w Českém básnjřstwj pracowáno bylo, gest Gottssedowo a Enniowo předchůdctwj. Wlasti se kwetaucý wyhljdnutj otwjrá; slyssj w radostném podiwu zwěstowánj žádaucýho Homera a Klopsstoka, téhož orla, okolo něhož ostatnj gako wrány a čeyky poletowati budau, geho letu nedostihnauce. Ale Čechye w neustálé bázni wězý, aby snad nepřissel, aneb na kwětu se nepokazyl? — Nyněgssj swět newěřj nic hlaholu, a mnohý schopný muž, od kterého se wsse očekáwalo, gen sonetem wlasti poslaužil. Wssak zapotřebj gest, bljže k témuž spisu přistaupiti.

Když se obsah geho krytickým rozumem přegde, nalezne se, že ten bezgmenec giž proti prwnjm prawidlům slohu pochybil; když gednage o prozodyi: předmětu, an mudrckého wzdělánj potřebuge, na křjdlech básnictwj se wznássege, w hlaholném a klusawém slohu po nadwětrné wýsosti se shánj. Schopnostj sýce gemu odepřjti nelze; ale dozralého wzdělánj posawad nenj; on se před časem na saudnau stolicy usadil, kdežtoby gesstě sám krytický rozum, prawý cyt, lepau a wýtečnau chuť swau wzděláwati a cwičiti měl.

W mla-

W mladistwém ohni swém drzj nadmutost a hlaholnost za wznessenost, za základná prawidla básnjřstwj; an schopen nenj nestranné a prawé vznánj o literatuře národu Českého wynesti; kdežto často y wzdělanému znalcy nelehce přicházý, o gediném spisowateli, nechceli mu křiwd býti, prawé vsauzenj včiniti.

Gemu připustiti se musý, že sem tam mnoho wýborného přednássj, což wssak častými bludy a nesnásseliwostj opět sám podkopáwá a bořj.

Hlawnj geho vsylj chýlj, řecký a latinský rytem, a Klopsstokowy wzory na Český Parnas vwesti. Wjtey mi slowane slowútný! Twé předsewzetj gest slawné a obrowské! buď stálý a sstastný we wywedenj! bobkowý wěnec tebe nemine. V wssech skoro národů mudrčtj spisowatelé, ano y sami některj básnjcy rým za zbytečnost, za dětinský cynkot pokládali, a w prawdě gest, že básnictwj nerymowané wjce obraznosti, žiwosti, wznessenosti a wzrostagjcý sýly gewj, a bylob y k přánj, aby Ewropa onoho ohlasu nikdý nebyla poznala. Ale skoro celá Ewropa, aspoň gegj wzdělaný okrsslek, na rým tak nawykl, že ani nelze nerymowané pjsně zpjwati, a takowá ani za pjseň se nevznáwá.

Ba

Ba y božſkého Klopſſtoka záměr v Germanů cýle ſwého nedoſſel. Do nebe wyhláſſen geſt báſnjř tento; ale od národu málo, a gen od hrſtky klaſyckých znalců čtěn, geſſto Tewtonka ſwé rymugjcý klaſyky pěſtuge, w nich ſe kochá, a gich ſpanilé rýmy gedněmi gako vſty prozpěwuge a hláſá. Ewropa ſe s rýmem tak ſpřjznila, že y potomkyně klaſyckých národů ſe gemu do náručj vwrhly, welebnoſt rytmu ſwých předků wjce necýtjce; ſnad mrawowé gegich ſe s njm neſrownáwagj, a ſnad v wymřelých nářečjch také wjce welebnoſti a ſauzwuku ſobě předſtawugem, než w něm ſpoluwěcý nalézali.

Marně ljbezná Wlaſſka, marně wážná Sſpaňhelka, marně čilá Francauzka z náručj ſe rýmu wydrati chtěly; řjmſký a řecký rytem ſe gim nikdý podařiti nechtěl. Zdálo ſe gegich bezrymowné báſnictwj prázdné miloſtného ducha, ano y Tewtonka ſwau přirozenau hruboſt a drſnatoſt rýmem krotj.

Spiſowatel náš chce řecký a latinſký rytem a poezyi za gediné prawidlo vweſti; ale nyněgſſj Ewropſké národnj báſnictwj nenj řecká a latinſká poezye; w tom ſe s celau Ewropau potýkati muſý, obzwláſſt, když rým za přjkrow nemotornoſti

nosti gazyka pokládá." Podlé geho vsudku gsau gen Homer, Pindar a Klopsstok básnjcy. Wýtečný Gleim, ljbezný a srdečný Bürger, ano y kwetaucý Wieland, wtipný Voltaire, milostný Kňažnjn, cytliwý Karpiňský, mudrcký Lessing; tito w Ewropě vznanj Geniowé, gsau gen wodnatj spisowatelé; neb gegich duch se do nadpowětrné planiny Ideálu newznássj a nebaurj, a gen w kraginách lidského cytu a rozumu plowe.

Ale gak onino wznessenj básnjcy w swém oboru nepostižitedlnj gsau, a přjkladem a zrcadlem klasyctwj ostanau: tak také tito v nyněgssjch národů swé ceny podržegj, a wjce na lid aučinkugj, gakožto národnj zpěwcy, než onino w skutku božsstj básnjcy. Y kdyby mnohý gazyk samé gen Pindary a Klopsstoky měl, byloby gemu málo poslauženo; neb gen malá částka gegich letu dostihnauti schopna gest, a ta toliko w nich swé vtěssenj nalézá.

Básnictwj starých klasyckých národů mělo swůg zwlásstnj běh; y nyněgssj swau wlastnj cestau kráčegj. Básnictwj ale wesměs nemá wjce té ceny a wážnosti, co za pohanských časů mělo; a nynj skoro nic giného národům nenj, než: vtěssený kwět ducha, rozkossné zabawenj a objránj

nj se s njm těch, genž sy w něm libugj, a snád co ssčěpný kwět w zahradách srdce okřjwagjcý. Starým ale národům, gako Řekům, byla poezye sprwu sklad wesskery lidské maudrosti; básnjři byli božstwjm nadchnutj wěssicy; byli mudrcy, kněžj a včitelé národů. Básnictwj bylo s duchem náboženstwj a wlády spogeno: pročež také geho neyžiwěgssj plody do wěku mladictwj téhož národu a geho gazyka nad podletj geho wynikagjcýho a wzrostagjcýho wzdělánj připadagj. Čjm wssak wjce se powaha přirozenj skaumala, a swětlo rozumu rozssiřowalo: tjm wjce poezye od swé staroprostoty tratila, ano y mythologie, tento swazek, okrasa a duch hrdinských přjběhů, zassla ztrátau wlády a náboženstwj; gegich bohowé y přjběhy pozůstali pro nás pauhými gen pohádkami.

Pročež co Homer a ginj básnjři swým národům byli, to nyněgssj těm swým býti nemohau. Žádný wjce známosti přirozenj a swého wzdělánj; žádný pokladu maudrosti; nikdo včenj náboženstwj w básnických spisých nehledá. Náboženstwj Ewropské, pochodnj rozumu oswjcené, žádných poetických přjsad netrpj; pročež také nábožnj předmětowé, gako: Ztracený Rág, Messyáš,

syáš, tyto nesmrtedlné básně s swými dobrými y zlými duchy, an odiw lidského nepostižitedlného nadchnutj gsau, od prawowěrců a mudrců tjm swatým opogenjm čteny nebýwagj, kterým Rekowé swého Homera poslauchali.

Tau cestau, kterau Rekowé w poezyi se brali, tau též ginj národowé, gako Slowané a Tewtonowé, nezkaženým přirozenjm puzeni, samostatně pokračowali. A gako žádný národ od druhého se cytedlnosti a wášnjm neučj; a gako gistě prwnj lidské zwuky ony byly, genž cyt a wášeň gewily: tak také každý národ swau poezyi, která prwopočátečně we wygewenj cytu a wášnj pozůstáwala, měl; a gistě prwnj zpěwy radost lidskau, lásku a žel nad ztrátau swých wygewowaly. Mimo to Slowané za pohanských časů w Ewropě se osazugjcý, tak hrubj barbarowé nebyli, gako nám ge mnozý letopisnjcy předstawugj. Grammatikálský wýborný sloh slowenských nářečj dosawad pozůstáwagjcý na nemalý stupeň lidské wzdělanosti a rozumu sauditi dá.

Slowanům neznagjcým pjsma a vměnj w psanj, byli gistě básnjcy hlasatelé wlastenských přjběhů dáwnjch wěků; chwalozpěwcy bohů a hrdin. Básnictwj bylo sklad gegich samostatné

kul-

kultûry, gegich kochané wolnosti, blahé národnosti a gegich ssťastného wěku; kde neznagjce newstalého namáhánj při malé snažnosti žiwot radostně zpěwy tráwili. Násylným wsstjpenjm nowého náboženstwj, wykořeněnjm prwopočátečné wolnosti, wlády, mrawů, náboženstwj, ztratili též blahau národnost, a praud tisýcûleté kultûry, s kterau y poklad slowanského samostatného básnictwj zassel. Gakého ducha starožitné pohanské básně byly, směle může se sauditi z rukopisu kralodworského, téhož neywětssjho pokladu Českého starého básnictwj, za který wlast Wácl Hankowi zachowateli geho wděčna býti musý. Mnohé básně pocházegj bud z pohanského wěku, nebo nedaleko od něho, kde gesstě při nowowěrectwj slowanská národnost a duch panowaly. Takowé básně gsau bez rýmu, protož gsau starssjho wěku, než w Čechách rymowánj vwedeno bylo. Tyto zlomky v také dokonalosti, kde giž se gadrnost gazyka y wýbornost wygádřenj, a žiwá obraznost, hrdinská mysl a braussený cyt naléžá, doswědčugj, že podobných wzorů giž za pohanstwa w Čechách býti musylo. A gakož Slowané swé wlastnj bohy měli: tak y w swé wlastnj kultûře a w samostatném básnictwj po-

kra-

kračowali. Takowé básně přewyšsugj pozdněgšj, a wyrownáwagj se ginym klasyckých národů, a djlem Ossiánowi. Přjkladowé tito kážj následowánj bezrymowné poezye, w kterém náš negmenowanec chwály zasluhuge. Ačkoli řecký a latinský rytem w zrostagjcým pohnutj a pozdwiženj, w prostranné wolnosti a welebné wznessenosti swau dokonalost má: nic wšsak méně rymowá poezye, toto Ewropeyské národnj básnictwj, na žádný způsob k zawrženj nenj. Neb rýmu základ pozůstáwá, dle swé powahy, w hudebném prawidle; z pohnutj wede k oddechu a libozwučnau vtěšsenostj mysl vkoguge, a co na sýle a wznessenosti se mu nedostáwá, to sauzwučnau ljbeznostj oslazuge a nahražuge. Přitom w stawu gest se wykázati mistrowskými pracemi, které, byťby y rýmu zbaweny byly, ducha básnického gewj, a k tomu rýmem přjgemnosti docházegj.

Nyněgšj národnj básnictwj wzalo znik rýmem, z Arábie neyspjšse s Saracény přistěhowaným, který skrze Prowencály od sausedstwa k sausedstwu vweden byl, a s kostelnjmi zpěwy swau vsedlost obdržel. Za prwnjch wěků byli geho předmětowé: rekowstwj, láska a pobožnost; a po-

a pozděgi: přjšerné a podiwné přjhody, rozličné widěnj, kauzedlný swět, do kterého se duch posluchačů s vtěšenjm zabral. Sem tam se zgewowal poetický duch a libozwuk, ale málo prawé krytické chuti a cytu se w nich vkazowalo, které teprw s seznámenjm řecké welebné sprostosti a přirozené wznešenosti se zýskali.

Tyto podobizny w klasyckých rukau pozdněgšjch básnjřů: Petrarky, Ariosta, Tassa, Tassona, Cerwanta, Popa, Kowleje, Woltaira, Wielanda, nowého žiwobytj došly, a dalekoznjcý saucwuk řádné Wlaské aneb Španhelské stance ljbeznostj vcho naplnil, tak že každá slabika w plesu plauti se zdá. Druzý Ewropeyštj národowé gich dostihnauti vsylugj.

Řečtj a latinštj klasykowé zpjwali gen smyslnau lásku; w nowém národnjm básnictwj počal Petrarcha lásku ducha, gegj přjgemné okauzlenj a vtěšenost prozpěwowati. Mnozý nowěgšj básnjcy, an w duchu střednjho wěku bágeli, a gak w způsobu, tak w obsahu od starých se dělili, gako: Ariosto a Tasso, k takowé dokonalosti to přiwedli, že se směle starým klasykům wyrownati mohau. Podobně gsau w stawu básnjcy Franků, Španhelů, Angličanů a Germanů s nimi o záwod zápasyti.

Předmětowé nyněgssj poezye gsau na wětssjm djle zdrawá prawidla rozumu, maudrost žiwota, krása přirozenj, wznessenost ducha, radost, láska, žert a čilé objránj. Rým těm posledněgssjm tjm wjce se hodj, gako častěgi podnětu k nowému žertu podáwá. Kde wssak nadwětrná wywýssenost a vsslechtilá sprostota dosáhnauti se chce, tam Řecký rytem má předek.

Z toho následuge: Nechť básnjcy Čessťj buď rým sobě zwolj, aneb Řeckého rytmu následugj, že wždy wlasti se zawděčj; wssak rymowné básnictwj giště wjce čtenářů a zpěwakynj zýská než rytmické; a ti, genž pro wětssj počet nassincû w nižssjm slohu k gegich buď wzdělánj nebo obweselenj pracugj a ge oblažugj, tak dobře palmy zasluhugj, gako řjdcý samoletowé, ani s Pindarem a Klopsstokem v wýsosti zápasegj, a odiw národům gsau.

Z ohledu toho, že tomu způsob a sloh onen, a onomu opět giný se ljbj, nenásleduge, že geden z nich chybný býti musý; proto se Čechowé mezy sebau haněti aneb pronásledowati nemusegj. Na wyřknutj liternj chuti gediného y wzdělaného muže časem nic nezáležj. Tak nacházýme v Germanů, že ti gegich neywýborněgssj prozaicy Her-

der

der a Engel w slohu se dělili; že Engel, nebraussený, ale srdečný, rowný a mudrcký sloh Herdrůw; a onen, wýtečný a vhlazený způsob Englůw čjsti w stawu nebyli, a předce tewtonskými klasyky ostáwagj a ostanau. Tak včency rozličných sskol mezy sebau bogowali, a potomstwo, gegich kyselosti a tagných přjčin gegich hádek neznagjc, gedněm y druhým slussnost prokázalo.

Nyněgssj Ewropeyské básnictwj vžjwá we werssjch buď gen pauhého počtu slabik bez rozdjlu dlauhosti a krátkosti; anebo přjzwuku (accentu). K prwněgssjm patřj Wlassj, Sspaňhelé, Rusowé; k posledněgssjm Němcy, Čechowé a giných wjce.

Čechowé magj dwogj prozodyi, totiž: Rosowau, které doposawad žádný s prospěchem nenásledowal, a která gsaucy založena na prawidlech latinských, gest latinská a ne Česká; a pak prozodyi pana Dobrowského, na přjzwuku založenau a Českému gazyku přiměřenau, podlé njž se nyněgssj básnjcy z wětssj částky řjdili a zprawowali.

Co přjteli! řjkáte tomu rozhorlenj nasseho spisowatele? On wypowjdá wssem následownjkům přjzwučné prozodye wěčnau wognu, a hledj

ge=

gegich spisy gako Žižka papežence w swém roznjcenj wyhladiti; on nazýwá takowé básně, z kterých gistě mnohé, když se zpjwagj, wlaským w lahodnosti se wyrownagj, pauhé hrncowánj; wssecko, co w té prozodyi pracowáno gest, musý býti sspatné, gessto mnohé kusy gistě giným cyzonárodnjm nic neoddagj. Ale gakým práwem to gedná? gakau slussnostj? Čili o swých prawidlech tak přeswedčen gest? či geho zkaussky tak labuťowau přjgemnost prozrazugj? On wssem swým následownjkům přislibuge giž napřed odpustky, že matlaniny w geho prozodyi, budte sobě gaké budte, giž napřed básnjřskau okrasau budau. Ale kde zanechájwá spisowatel tento rozssaffnosti? K čemu tolik horlenj? wždyť mu žádný nebránj, w gakékoli prozodyi, ano y bez prozodye pracowati, a gistě k očekáwánj má, že při wydánj geho spisu se mu wjce sprawedlnosti propůgčj, než on giným prokázal. Pan Stach se podlé žádné prozodye nezprawowal a gen slabiky bez rozdjlu dlauhosti a krátkosti počjtal; a předce mnohé geho kusy wýborné a wlasti milé gsau, a syce wýborněgssj a milegssj ty, w kterých se přjzwučné prozodyi přiblizuge. Podobným způsobem, kdyby přjzwučná prozodye k

zwrácenj přissla, složené w nj básně, při kterých na přirozenau dlauhost nebo krátkost hlawnj zhled se nebere, powáženyby býti musyly, gakoby bez prozodye skládány byly, z kteréhož ohledu by tjm méně něgakým hrncowánjm byly, gakož y ten neyhudebněgssj národ wlaský na wětssjm djle žádné prozodye neužjwá, a nad lahodnost geho pjsnj nenj.

Puchmager, tento český Horác a Lafontaine, gehož každý werš Wirgilským způsobem wybraussen gest, a gjmž libozwučnost čessstiny dokázal, při swých obnowách w prozodyi na giný způsob pokračowal.

Znamenaw, že český hexametr, přjsně na přjzwuk vkowaný, žádné rozmanitosti nemá, skaumal při přeloženj Iliady Homerowy časomjry užjwati. Tuto prácy předložil Čechyi gako zkaussku k posauzenj; a předce při rymowných básnjch přjzwuk za gediné prawé prawidlo držj. Chwalitebná gest geho snažnost, Čechyi hexametry sauzwučnými obohatiti; wssak dosawad gest to pauhá zkausska, a budaucnost dokáže: máli Čechye dwogj prozodye následowati; w řjmských rytmjch časoměrnau? a w rýmjch přjzwučnau? Dokawad otázka tato rozhodnuta nenj,

nj, nebylo slussné, že náš spisowatel tak nesnáseliwě gako obrazoruffec wssecko drtj a sslape, co dle Rosy sesnowáno nenj. Na mjstě toho tepánj byloby náležitěgi, by on a geho společnjcy wlast nassi několika swazky básnj o sauzwučnosti, prozodye zastáwané, byli přeswědčili.

Pan Slowák se domnjwá, že včenj Dobrowského žádných důwodů nemá, a toliko slepě následowáno bylo. Ale gest na tom nemálo na omylu.

Kdo bedliwě wýřečnost česstiny, zwlásstě při djwkách, zpytuge (neb gen v ženského pohlawj libozwučnost nebo hrubost, přjgemnost nebo drsnatost každého gazyka neywjce poznati se dá) nalezne: že ohebný gegich gazyk prwnj slabiku každého slowa pozdwihne aneb akcentuge; druhé y samy w sobě zdlaužené pohlcuge, v p. zpjwáme, obydlj, dáwá, náležj, noha, hlawa, a t. d. Zde se lehce přjzwuk na prwnj seznáj; druhé, které samy w sobě dlauhé gsau, se syce dlauze wyslowj, ale žádného přjzwuku nemagj. Ať někdo skaumá, ostatnj slabiky přjzwučně wysloviti, wywede zcela giný dialekt, buď polský: gestli předposlednj, aneb ruský: gestli poslednj, přjzwučně wyslowj. Nenásleduge wssak

ale z toho, že nepřjzwučná dlauhá, zwlásstě při zpěwu, za krátkau vžjwána býti má, o čemž budaucně wjce.

Powědomo gest, že pauhý Čech, když se geho řeč chybně mluwj nebo wyslowuge, tak málo gest snásseliwý, gako ginj národowé; buď gako Atenské zelinářky smjchu se nezdržj, aneb kde takowé dlauho trwá a slysseti toho nemusý, raděgi odegde. Tak mnohý kazatel, aby řeči swé wáhy dodal, každé dlauhé slowo negen protahuge, alebrž y akcentuge, v p. čtete, Českého, swatého, choďte k přigjmánj a t. d. Čechu se zdá, gakoby geg někdo za wlasy rwal; a nazýwá takowau řeč kodkodákánj. Wssak v řečnjků se nedá řeč zpytowati, poněwadž časem přikládagj slowům wáhu, která gim nepatřj.

W giných národů, mimo Řeky, každá dlauhá slabika má přjzwuk, gako v Wlachů w slowjch canoro, sonoro; v Germanů: gelobet, geliebet; což se ale v Čechů nenalézá, v. p. kázanj. Dle Rosy gest slowo to creticus, podlé wyslowenj dactilus; neb to nj nemá přjzwuku. Ale žádné prawidlo nenj bez wýminky, o čemž w budaucých psanjch.

Mno-

Mnohý Rosowák namjtati bude, že to nj matematicky dlauhé gest; on řekne: gaká nesmyslnost tedy za krátké ge počjtati? Ale prawidlo toto týče se toliko přjzwučné prozodye. To též Germanowé magj, kteřj slowce ihr, sie, ihm, ein a t. d. za krátké vžjwagj. Ti též slowce sama w sobě krátká, wssak ale přjzwučná, za dlauhá kladau, gako: stellen, Mitte, a stehlen a Miethe magj v nich stegné quantitates neb gakost, a gegich pjsně dobře zněgj: pročby české přjzwučné podobně libě nezněly a hrncowánjm býti musyly?

W Čechách okolo Domažlic pozůstáwá nářečj, w němž poslednj slowa pozdwihugj aneb akcentugj, v p. kupte streyčku, mam to lacyný, mam loket dlauhý. Tjmto wyslowenjm se české vcho vrážj, a kdo tak mluwj, wysmánj nevgde. Pražan podobně mluwjcý a slowa protahugjcý nazýwá horáky, z čehož wyplýwá, že Čech y dlauhé poslednj slabiky přjzwučně newyslowuge.

Také mnohé pjsně w kragjch pozůstáwagjcý, netlačené, se nalézagj, gessto přjzwučná prawidla ztwrzugj, gakož: „Wrána letj." „Klekánj zwonj." „Hastrmane." „Otlaukey se kozý

pi-

pjsku." „Perem, perem ššátky." „Koleda, koleda Sstěpánku." a g. wjce.

Že Dobrowský přjzwučné prozodye v Germanů se newydlužil, nýbrž gi we wyslowenj řeči české wyskaumal, doswědčuge kralodwořský rukopis. Tato zbjrka rozličných básnjřů ne z gednoho stoletj gest na wětššjm djle w přjzwučné prozodyi složena. S nj se Dobrowského prawidla tak dobře srownáwagj, že, kdyby rukopis ten nebyl byl teprw w roce 1817 wynalezen, sauditiby se dalo, že on prawidla swá z něho byl wytáhl. Tato srownalost rozličných básnjřů ne z gednoho wěku, kteřj gistě žádných psaných prawidel neměli, a toliko sluchem se sprawowali, na gewo dáwá, že přjzwučná prozodye w českém gazyku prawá gest.

Stařj Čechowé, gimž řecký rytem nepowědomý byl, gakž medle swé pjsně skládati měli? Rým gim byl toho času neznámý, a zpěwy obyčegné mluwy sauzwuku nemagj: tak připadli lehce dle sluchu na přjzwuk; poněwadž každá přjzwučná slabika hudebný zwuk w sobě obsahuge a poskytuge. To též nám swědčj kralodwořský rukopis, o gehož wýbornosti a sauzwuku celý národ stegný cyt wygewuge. Přirozené,

zené, pročež y neyobyčegněgssj wersse w Čessstině gsau trochaické, w nichž milostné pjsně, gako: Gahody, Růže, Opusstěná, Sskřiwánek a balada Zbihoň složené gsau. Neyhlawněgssj báseň Jaroslaw gest celá w pětinohých trochaických werssjch, a málo kde se nalézá některý jamb přimjchaný, a málo kde která noha chybj, což při opisowánj wychybeno býti musylo. Báseň tato, plna smělých a wznessených myssljnek; plna žiwě widitedlných obrazů; plna hrdinského a wýtečného ducha; plna sýly y wygádřenj: prozrazuge ducha Ossyánowa, gewj přjzwučnau mocnost gazyka českého, geho dřewnj a starodáwnau wzdělanost, a doswědčuge patrně, že prawidla přjzwučné prozodye gsau podstatná.

Čjm wýsse do sseré starožitnosti wstupugem, tjm wjce nalezáme, že básnjři česstj k přjzwuku se přibližugj. Gak mile ale rým w Čechách za gediné prawidlo přigat byl: přissel přjzwuk k zanedbánj, a rým básnictwj opanowal, o čemž se ze starých skládánj přeswědčiti můžeme.

W Germanů powstáwagj spisowatelé, kteřj nic se na to neohljžegjc, že gegich básnictwj na neywyššj stupeň dokonalosti a kwětu giž wystaupilo, uwedenau prozodyi za chybnau udáwagj.

Za

Za nedáwných časů snažil se Giovanni Fantoni*) v Wlachů nowau prozodyi na řecký a latinský způsob, gakož y druhy werssů těchto klasyckých národů vwesti, oč se giž Claudio Talamai a ginj w 16tém stoletj pokausseli, ale nehrubě se gim zkaussky gegich podařily. Onen nowotnjk zeyskal sobě syce cti, že w mechanickém skládanj werssů nowau drahau pokračowal, ale při tom swém nepřirozeném ssraubowánj nedossel cýle básnictwj, gaký gest: ljbeznost, sauzwuk, spanilost myssljnek a oheň cytů.

Předlonským včinil v Rusů Hnědič zkaussku, Homerowy práce ruským gazykem w hexametru wyložiti.

Chwalitebnau tedy wěc včinj, kdož libozwučněgssj prozodyi českau wynalezti se wynasnažj; gen ať před časem mnoho wřesku o nj netropj. Gak dalece obnowená prozodye bude sstastněgssj, než giných obnowowatelů, vkáže budaucnost. Za slussno gest, abych giž skončil. Měgte se dobře.

---

*) Poesie di Giov. Fantoni. Pisa 1800.

List IIhý.

Pan skladatel omylně saudj, když se domeysslj: že následownjcy přjzwučné prozodye prawidla p. Dobrowského malitně a slepě následowali. Tito obsáhsse důkladnau podstatu přjzwučnosti, přiměřená prawidla ta w básnjch přigali; přjzwučnau slabiku vžjwali za dlauhau, časomjrně dlauhau podobně za dlauhau, a krátké nepřjzwučné ostaly krátkými. W každé přjzwučné prozodyi gest wssak gednozwučnost k wystřjhánj, kteráby lehce, zwlásstě w Čestině, neywjce dwausylabnjmi slowy powstala.

Básně, obzwlásstě wětssjho obsahu, z pauhých trocheů nebo jambů, ano y z pauhých daktylů nebylyby pro nechutnau omrzugjcý a vnawugjcý stegnohlasnost ani k čtenj, ani k poslauchánj. Ale gazyk český má plnozwučné spondege a hlaholné molossy, ano y časomjrně dlauhé čtyrnožky, kterými, kromě slowanských nářečj, žádný národ, ba ani stařj klasyčtj národowé honosyti se nemohau, v p. maudrý, kwjtj,

zá-

žádá, tjží, krásná, ljbá, saudj, bránj, kůlů, hlá-sá; bleyskánj, proráží, mjwáwá, wáljwá, hřj-ssnjků, čjhánj; procházýwá, wláčjwáwá, a t. d.

Latinské granum, merces, opto, proscribo, ingressus se s nimi přirownati nedagj, poněwadž se pozných doplňugj. By se tedy básnjcy gednozwučnosti wyhnuli, užjwali gak w trochaických tak y jambických werssjch častěgi spondeů, což rozmanitost a plnozwuk způsobilo; co w čeßtině tjm wjce powoleno gest, syceby se ta neyzwučněgssj slowa, z kterých sem některých wýsse podotknul, z těchto druhů werssů wywrhnauti musyla. Podobná prawidla nacházýme v Řeků, kteřj w swých jambických a trochaických werssjch mjsto jambů nebo trocheů w gediném werssi y třj spondegů užjwali, wssak ne gako swobody, nýbrž pro potřebný zwah werssů.

Tato zde vwedená prawidla nacházegj se w mistrowské Odě na Žižku, na Dub Černohorský, k Swátku Slečny M. B. z R., w pjsni: Přenocowánj Ládino. Kdož může libozwuku těmto milostným pracým odepřjti?

Ta též prawidla we swých mistrowských básnjch Wogtěch a Jan Negedlý, Sstěpnička, Sedláček, Jungman a Marek, Polák, Tablic a

Pal-

Palkowič, Rautenkranc a ginj sobě vstanowili, aniž třeba přjklady zde vwáděti, když každý nahljdnutjm do gegich spisů se o tom přeswědčiti může.

Co systemu p. Dobrowského strany přjzwuku gesstě wjce potwrzuge, gsau w česstině třjnohé wersse čili třjnožky.

Když se slabiky přjzwučné samy w sobě w česstině pozorugj, gsau některé z nich časomjrně dlauhé, giné krátké. Když se takowé krátké přjzwučné s nepřjzwučnými krátkými podlé přirozené dlauhosti přirownáwagj: nacházý se, že přjzwučné, časomjrně polodlauhé gsau, poněwadž k gegich wyslowenj wjce doby zapotřebj gest. Mimo to magj tu powahu, že ostatnjm y dlauhým slabikám téhož slowa přjzwuk odnjmagj.

Kdo se chce o tomto prawidlu přeswědčiti, ať pozoruge českých třjnožek, při kterých základ gest: aby prwnj slabika byla přjzwučná, z ostatnjch dwau některá časomjrně dlauhá býti může, a časem dle potřeby pro wětssj zwah y býti musý; tenť nalezne, že takowé českému vchu a sluchu přiměřené gsau; že brzo swým kwapným wynikánjm náhlé a prudké mysli pohnutj žiwě wygadřugj; brzo swým hbitým křepčenjm kratochwil-

chwilnau libozwučnoſt wyljwagj; brzo wážněgſſjm chodem náramné bauřenj ducha obrazugj a ſwau rozmanitau žiwoſtj zwah plodjc, wſylně aučinkugj. A ſnad geſt tento druh werſſů Čechům to, co klaſyckým ſtarým národům gegich čaſem miloſtný, čaſem wážný hexametr. Wſſak wjm, že odwoláwánj toto v pana autora žádné ceny mjti nebude, a že v něho gen wážnoſt ſtarých klaſyků platj. Nuže muſým třjnožky y gegich přjklady podpjrati.

Řekowé, gak ſem weyš podotkl, brali čaſto ſpondeg za jamb; přigali wſſak také w některých werſſjch za prawidlo, že mjſto některé dlužky dwě kratky vžjwali; a tak mjſto ſpondea — — vžjwali daktyl — *v v*, aneb anapeſt *v v* —; aneb mjſto jambu *v* — třibrach *v v v*, které werſſe ſe v Sofokla, Ewripida a giných nalézagj; ano y v latinjků, což ſſema gegich werſſů ſwětlegi vkazugj; v p. gegich senarius jambicus připauſſtěl náſledugjcý proměnu noh:

v —	*v* —	*v* —	*v* —	*v* —	*v* —
v v v	*v v v*	*v v v*	*v v v*	*v v v*	*v v*
— —		— —		— —	
— *v v*		— *v v*		— *v v*	
v v —		*v v* —		*v v* —	

A

A tak též gegich scazon. Ano y gegich Anapeſtický werš, v p.

v v —	v v —	v v —	v v —
— —	— —	— —	— —
— v v		— v v	

Pročby tedy y Čechům powoleno býti nemělo, ſwé třjnožky na podobný způſob, wſſak dle powahy národnoſti, kauti? Ať náſledownjk Roſy mnohé werſſe z nich anapeſty aneb třibrachy; a náſledownjk přjzwuku daktyly nazýwá, na gménu nic záleženo nenj; když gen Čechye w nich rozmanitý libozwuk a ſylné aučinkowánj nalezne.

Milý přjteli! doſawad ſnad při mém mjněnj zůſtáwáte; nynj ale ſe obáwám, že ſe od něho odtrhnete; neb přicházý hlawnj důwod pana Roſowce:

„Wám geſt libozwuk ſtarých klaſyckých národů známý; rcete: zdaliž kdo wzneſſenau welebnoſt a rozmanitý ſauzwuk řeckého hexametru, tohoto wzoru wſſech werſſů, doſawad přjzwučnau prozodyj poſtihl? Ten gediný wzor werſſů přjzwučnoſt zcela wywracuge, a důwodem geſt gegj nedokonaloſti a nepodſtaty, a gediná přjčina,

proč

proč od nj tolik básnjků odpadá, poněwadž nelze w nj helenského libozwuku zwlásstě w hexametřjch dogjti." Totoť gest cýl geho snaženj!

Ale medle, snad gste kde třebas gen z wssetečnosti Hysspanské nebo Italské hexametry skaumal? snad zkaussky zbratřených národů, Polanů a Rusů, w hexametřjch četl? Řekněte vpřjmně: gestli se kterému ewropeyskému národu klasycký hexametr na helenský sauzwučný způsob kdy posstěstil? Va y sami potomcy Řeků toho libozwuku wjce neznagj. Chceli tedy náš Rosowec sprawedliwě sauditi, připustiti z toho musý, že wssickni nyněgssj ewropsstj národowé bludnau prozodyi magj; pročež gegich důmnělý sauzwuk gen pauhá přjssera gest.

Wssak pane Odpůrce! w tom s celau Ewropau, se wssemi wýbornými tewtonskými básnjky zápasyti musýte; ti gistě slussnosti přjzwučným básnjm českým neodeprau; gen o wás orly Čechye má starost, by wám nesauzwučná Ewropa nedorostlých perutj newytrhala.

Možnoli a zasluhssnoli wssem druhům ptačjch zpěwců zwuku Filomele následowati? Co w gegjm hrdle ljbezného, toby w giných sskřipěnj bylo, kdežto předce každé přirozené sstěbetánj

swau

swau hudbu má. Wznessený sskřiwan zawrhu=ge žalostiwých a trudných zwuků; ale geho plésagjcý hlaholy srdce pozdwihugj, a milostný slawjk gich nepostihne. Sswjholná pěnice ani nehorlj, ani neplesá; ale gegj ljbezné sstěbetánj okauzluge vcha bydlitelů rolj. Čilý rákosnjk zwatlá rozličné zwuky druhů ptactwa; wssak geho přirozené akordy gsau neypřjgemněgssj pjseň; a tak, co dle přirozenj, wssecko dokonalé.

Toto wypodobněnj týká se gazyků národů. Mnohý má množstwj libozwučných daktylů, gimž ani nelze se wyhnauti; mnohý gest skoro ze samých samohlásek pozůstáwagjcý gako hudebná řečtina; mnohá řeč zase z chumele spoluzwuček gako tewtonská a z částky česká pozůstáwá. Každá skoro má ginde přjzwuk a nástup: gaké zde možné wsseobecné prawidlo prozodye? Kdoby chtěl wezma řecký libozwuk za základ, v wssech národů tak řjkage dle lokte pokračowati, tenkby gistě potworu mjsto sauzwuku zplodil.

Weliká gest w básnjřstwj otázka: gestli za slussno hudebnému vchu na vgmu wyšssj obraznosti lahoditi a pochlebowati? Cýl básnictwj nenj hudba; ale hudba gest nástrog gegj. Co w hudebné řečtině bez vgmy básnictwj w té oheb=

né,

né, tworné, mnoho libotworných spogenj schopné řeči možné gest, toho lze sotwa od giné žádati!

Možná dost, žeby welikau pilnostj mnohý helenský werš posstěstiti se mohl; ale takowý hned bez zkaussky giných wjce za základ wzat býti nemůže. Tak nacházýme tewtonskau řeč pjsmenem r přeplněnau; tak zpjwá y gegich wýborný orel:

Als der Erbarmer erschaffener Wesen. Der
Seraph erhub sich —

A předce mnohým se posstěstilo z celých pjsnj, ano y z románů r wywrhnauti, kterým se wssecka ljbeznost připustiti musý; ale což gest to giného, nežli včené hračky, které wážný a vsazený muž zawrhuge? To též se týká přetwářeného zpěwu a nepřirozené prozodye.

Hexametr gest ljbezný plod řečtiny, a ssestinohý werš, pozůstáwagjcý z daktylů a spondeů, kde na páté noze na wětssjm djle se daktyl, a na ssesté spondeg aneb trocheg nacházý, w ostatnjch nohau wssj wolnosti požjwá; pročež také swau rozmanitostj zwuku a hlaholu nad giné wersse předčj, a tu powahu má do sebe, že bud wážný nebo kwapný chod wzýti může, a zbytečných slow, která giné wzory básnj pro

do-

doplněnj werssů přigmauti musegj, nepotřebuge. Werš tento byl prwopočátečně giště daktylický, a s řečtinau spřjzněný, od njž se geg Rjmané, wssak ne giž s tjm prospěchem, wypůgčili. W nich se nacházý giž méně daktylů, aniž pak řeckého nástupu nepřigali, gest ale welebněgssj. Němcy též do toho druhu werssů se zabrali, a swau neukogitedlnau snažnostj tak dlauho na něm kuli, až se gim posléz prostředně posstěstil. Nesmrtedlný Klopsstok a neunawený Vos geg k dokonalosti přiwedli.

Germanowé, gakž Wám známo gest, držegj se y w starých klasyckých metrách přjzwučné prozodye, na žádnau pozycý se neohljžegjce. Ti sami s nemalými těžkostmi zápasyti musegj: nemagjce žádných spondeů, užjwagj často trocheů na mjstě nich; podobně magj málo helenských daktylů, ty ale jamby a anapesty sstastně doplňugj, k čemuž gim artykule a slabiky ge, de pomáhagj. A gako Řekowé pro hudebnost swých meter slowa z nestegného nářečj užjwali, ano y neobyčegné sklonowánj slow časem přigali: tak také Germanowé mnohé swobody w těchto hrdinských werssjch sobě powolili, u p. gednoslabičné spogky, mjstogména, mnohé předslowce, mnohé dwog-

 zwu-

zwučky, které časomjrně dlauhé gsau, a w národnjm básnictwj za dlauhé se stawěgj: vžjwagj dle potřeby za krátké nebo za dlauhé; brzo z těch též slow molos, brzo daktyl čjnj, a k wywedenj spondeů buď wjce gednoslabičných slowec dohromady shlukugj, aneb srážegj dwě hlawnj časomjrně dlauhá slowa w gedno: ale tak olowěná gest gegich chůze, že se gich w hexametřjch sami warugj.

„Weil rastlos stets dein grollschwer Herz."

Gegich daktyly gsau časem wýborné, ale časem hápawé, tak že kdoby ge chtěl podlé milostné křepkosti nagjti, nepozná gich, leda když celý werš na prsty spočjtá. Tak v p. Orel německého básnictwj Klopsštok vžjwá za daktyly:

Menschenfreund, lehr' ihn ein, Einmuth wir,
nimm ihn er, sah'n ihn von, a t. d. Sám
helenský Wos daktylů nezawrhuge, gako:

— v v — v v
Hektor, an Schönheit ein Held der Tapferkeit mangelt dir vieles!

— v v
Weil dir ein Gott vorzüglich des —

To se zde neuwodj na vgmu němčiny, aneb gegjch nepostižitedlných mistrů, ale k rozgjmánj hán=

hánců českého básnictwj, že přjčiny nemagj, český přjzwučný sloh burácenjm nazýwati, a že v Tewtonů nalézagj, že nepřjzwučné dlauhé slabiky vžiti se dagj za krátké. Když wšak tyto sausedské hrdinské werše wšeobecně se pozorugj: y cyzozemec gim libozwuku odepřjti nemůže, a vwykna na ně, s potěšenjm ge čte a poslauchá, předce ale na gewo dáwagj, že k národnosti nepatřj.

Nynj zapotřebj gest, hlawnj otázku zodpowjdati: Možnéli w češtině libozwučné hexametry wywesti? Toto vloženj newnawený Puchmager a wážný Negedlý, onen w Chrámu Gnidském, tento w zčeštěném prwnjm zpěwu Iliady: oba dle přjzwučných základů; pak náš pan Autor w swých zkauškách, w helenské prozodyi, rozhodnauti vsylugj. Gakým prospěchem? se shledá.

Puchmager a Negedlý, oba hlubocý znalcy mateřského gazyka, gimž Tewtonské, Wirgilowy a Homérowy werše známé; gimž helenská, řjmská a tewtonská prozodye powědomá, skaumali: zdaž bez vgmy národnosti Čechyi klasyckými hexametry obohatiti možné; pozorowali w swých zkauškách: že ani dle auplné helenské, ani dle ponayprw nawrhnutých prawidel Dobrowského pro-

zodye tento wýbor hrdinských werssů skládati se nedá; vstanowili přiměřená prawidla, která ani wsseobecné zákony giných prozodyj nevrážegj, ani národnému sluchu na odpor nezněgj; přigali totiž za základ přjzwuk, s mnohým wssak obmezenjm. Pan Jan Negedlý, cýs. král. Rada, swá prawidla při wydánj Iliady, gakož y pozděgi we swé Gramatyce české na swětlo wydal. Tam se nacházý, že slowa: zpjwey, zhaubný, ostrý, ne za trochege, ale weyslowně za spondege; slowa: saudjcý, poswátné, ne za daktyly, nýbrž za molosy, vznány a vžjwány byly; že slabiky dlauhé ostáwagj dlauhými, a že gen časem za dlauhé znamenané, wesměs ale w Čechách krátce wyslowené slabiky za krátké přigjmány býti mohau; gakož že y slowa přjzwučná čerstwěgi wyslowená, magjce gen gednu spoluzwučku mezy dwěma wokály, v p. ale, tebe, dalo, cosy, bjti, za krátké wzaty býti mohau; wssak ne gakožto prawidlo, alebrž gediné gako poetickau swobodau, čjmž wždy také pozůstati magj. Tři- čtyř- pěti- a ssestislabičná slowa posazuge w gakosti dle přjzwuku a přirozené dlauhosti, kde důwtipná námjtka o slowu nebezpečenstwj giž napřed rozhodnuta se nalézá.

Tato

Tato od obau přigatá prawidla tak podstatná gsau, že se směle za zákon české prozodye wzýti mohau, a že oba náleczcy českého klasyckého hexametru ostanau. Mnohé gegich hexametry s helenskými se srownáwagj; oba Čechům cestu w tomto druhu werssů proklestili; za čež wlast slussnau poctu gim prokazuge.

Negedlý má wýborné a ljbezné daktyly a plnotekaucý a hlaholné wersse; geho sloh gewj klasyckau sýlu, plnost a sauzwuk; a w nowém wydánj po tolika letech krytickau dozralost doplnj, a mnohé wersse podlé swých wlastnjch w swé gramatyce vwedených prawidel dopiluge. Několik přjkladů k posauzenj zde vwedu, v p.

Achylla Peleowic hněw zpjwey bohyně zhaubný,
Kterýž přewelikau Achayským způsobil žalost.
Ale to nikoliwěk Agamemnonu zdálo se milé.
K Bohům ostatnjm, w dům hromowládného Zewsa.
Střjbrolučnjku mě slyš, genž w Chrýze se procházýwáš,
W Kylle pak poswátné, a mocně y Tenedem wládneš."

Bo-

Bohyně modrooká Athéne mu prawila, řkaucy:
a t. d.

Kdo tyto a giné libězněgjcý werſſe s Klopſſtokowými aneb Woſowými přirowná, ſezná, že ſe wjce k helenſkým než tewtonſkým blj̃žj. Pan Roſowec ſlowa, gako: „bohyně, včinil, křowiny, ztratila" za žádné daktyly neuznáwá, ale za třibrachy; a wywrhuge ge ze wſſeho čeſkého werſſowánj; na ten způſob čtwrtiny čeſkých ſlow libě plugjcých a znějjcých, genž náſtup a přjzwuk na prwnj ſlabice magj, by ſe w báſnictwj vžjwati neſmělo; z čehož náſleduge, že geho prawidla nepodſtatná gſau, s gazykem naſſjm ſe neſrownáwagj, k malitnému gen cyzozemſkému kraucenj cýlj, a pauta čeſſtině vkládagj, w nichžby oprawdu kulhati muſyla. Kterákoli prozodye, w kterémkoli gazyku množſtwj ſlow wywrhuge, nenj duchu téhož gazyka přiměřená a prawá.

Puchmager hexametry geſſtě wjce brauſyl a pilowal, pročež ge také k neywětſſj hudebnoſti přiwedl, tak že ſe Wirgilſkým blj̃žj. On mnohé přjzwučné béře za krátké, a žádnau dlužkau poznamenanau nebéře za krátkau; málo trocheů vžjwal za ſpondege, a geho ſpyndege

ge gsau wýborné, a geho wersse prozrazugj mistrowskau ohebnost, v p.

Strassné moře! ty wjš, ta twá gak hlubina bezdná
S drahým pokladem má loď slabau k přjstawu donest.
Vmělos zůřjcý swé tjssit a chlácholit wlny,
S zlatým znamenitj když Řecy se plawili raunem,
A když překrásných rog děwčat z Kolcha se plawil,
Vpokogjc se w vhlazeném swém sneslo ge lůně.
Widěl gsem tam Orjanu; w swých kole Ljdanek stogjc,
Samým ku bohynjm se wábnau rownala krásau.
Před přigetjm ona swým sto pěkných wyslala panen,
Slawné darybj na znamenj dané Žjžlile daly.

Kdo sauzwuku w těchto werssjch nenacházý, nemáť žádného představenj o libozwuku; a předce pan skladatel Počátků vtwrzuge, že

Če=

Čechowé ani gednoho obstogného hexametru nemagj; zapotřebj tedy gest, zde posauditi, gak daleko on nad giné předčil.

Aby sy zwjtězenj nemálo vlehčil, vwodj přeloženj Eklogy Wirgilowy, kdež se arcy swrchowaná nelibozwučnost nacházý. Ale slowa tam vžjwaná za daktyly, gako: ležjcý, tenkau swau, vtjkám, ani Negedlý, ani Puchmager za daktyl nevznáwagj, nýbrž za molos; a podobně také ne slowa „lesnjmi, před stjnem," za daktyly.

Mnohý, genž skladatele prawidla čte, při prwnjm čtenj za wýborná držj; kdo ale ge s geho přjklady srownáwá, nacházý, že žádné podstaty nemagj; geho wersse, které se s prawidly nadgmenowaných básnjků nesrownáwagj, negsau pro swau hápawost ani k poslauchánj. Tak žádné české vcho žádného helenského libozwuku nenalézá, v p.

Gá krage wlasti opustiti mám, a milé ty palauky,
Z wlasti vtjkám gá; ty, Tytyře, w stjnu pokogně
Hlásat včjš zelené spanilau Amaryllidu háge.

v — v v — v — v v
Daktyly: mi lé ty pa lauky, wlasti o-
— v v v v — v v —
pustiti; anapesty, gako: zelené, spanilau;
v — v —
jamby, gako: hledjš, včjš, negsau schopné

Če-

Čechy o wyhlássené libozwučnosti přeswědčiti, přenesenj wkořeněného přjzwuku z prwnj slabiky na poslednj wymocy a k přigmutj Domažlického dyalektu přiwesti; ale podniknutj toto zasluhuge obssjrněgssjho wywedenj, o kterém budaucně wjce.

Gest syce wjce spisowatelů českých, genž se s hexametry objrali, a w nich nemálo schopnosti wygewili; že ale pracým swým poslednjho pilowánj neoddělili, zde za přjklad wzýti se nemohau.

Nenj w skutku žádné lehké podniknutj, dokonalé vtwořiti hexametry; kdo nemá železné pilnosti a hudebného vcha, ať se do nich nepaussti; neb newypilowaný hexametr, buď w gaké buď prozodyi, a w gakém buď gazyku, chybj mu libozwuk. K tomu žádá se při něm tjm wjce dokonalosti, gakož neydokonalegssj werš gest, při kterém se hudebnost wyhledáwá.

Přirownagjli se hexametry těchto třj básnjků mezy sebau, shledá se: že ten negmenowanec ani Gnidského chrámu, ani trogjho přeloženj Homera nepostjhl, a že z geho welikého hlaholu malá myssi̇ka se porodila.

Gest

Gest sice prawda, že český hexametr neywyšssjho stupně dokonalosti dosawad nedosáhl, a mnoho se snad k němu gesstě powžiti dá; ale dotčenj dwa znalcy dráhu giž prorazyli, a co potud možné bez vgmy gazyka a národnosti wywedli; gestiť y k daufánj, že gesstě wjce podniknau. Nemalá ale otázka gest: dáli se helenský libozwuk w nich dogjti? a nebylolibу lépe w druhách werssů českému hlaholu a národnosti přiměřených dokonalosti wyhledáwati? Obáwage se, bych Wás dlauhým psanjm neomrzel, toho na podruhé zanecháwám. Mègte se dobře!

List IIItj.

Těssjte mne w Swých odpowědjch, že mně co neydržjwe na mé předměty odpowjte: budu tedy pokračowati dále, abych wjce listů od Wás obdržel.

Co odpůrce přjzwučné prozodye w třetjm swém listu z metryky Heřmanowy uwodj: týká se na wětssjm djle helenské prozodye; a každému znalcy řecké literatury powědomo gest, gak málo důkladně o gegj metryce z nedostatku hystorycký́ch powěstj sauditi se dá. Gak dalece ale pozorowati se dá, gest gisté, že starj klasyčtj národowé werssowánj swé zakládali w hudbě, ku které arcy časoměrně dlauhé a krátké slabiky neypohodlněgssj gsau. Gest syce prawda: kdyby některý starý Řek nebo latinjk na swět se nawrátil, a české nebo německé hexametry, Klopsstokowy ody, aneb rymowné wersse, rozuměge gim četl, žeby těch neykrásněgssjch hexametrů a werssů za žádné wersse nedržel, poněwadžby dle základu swého gazyka žádné hudby w nich nena-

na-

nalézal. Gakzby také hudebný a lepý Řek w barbarských řečech sauzwuku cýtiti mohl? Z toho wšak na žádný způsob nenásleduge, že we werssjch sewerských národů libozwučnost dle powahy gegich gazyka se nenacházý. Aniž z toho následek činiti se nemůže: poněwadž přjzwučné hexametry hudebnosti Wirgilowy nepostihugj, že prozodye přjzwučná chybná gest, a že helenská aneb latinská gediné w češstině prawá gest a přigmuta býti musý.

Gistěgi ale sauditi se dá: gak brzy w giných druhách werssů w přjzwučné prozodyi libozwuk se zwěstuge, že w těch se werssowati má, a že gazyku nepřiměřená metra následowati se nemagj.

Pan Autor zdá se w helenských poetických spisech zběhlý; ale na tom při přigmutj cyzý prozodye nenj dosti; zde potřebj gest, aby spolu hluboký, včený, prawidlný znalec českého gazyka a geho gramatyky byl; neb mnohý helenský nedovčenec a mnohý sskolnj prawjdkář by bez hluboké známosti swého mateřského gazyka, geg lehce zhelenizowati chtěl.

Ale za slussno giž gest, poznamenati: w čem rozdjl a rozbrog w těch dwau prozodyjch pozůstáwá?

W ničem giném, než že následownjcy Dobrowského prozodye počjtagj přjzwučnau slabiku za dlauhau; a následownjcy Rosowi, dle způsobu řeckého, slabiku, kde samohlásku dwě spoluzwučky následugj, za dlauhau kladau: ostatně obě strany časoměrně dlauhé za dlauhé, krátké za krátké přigjmagjce.

Které z těch dwau prawidel swau podstatu w češstině má: pozycyli čili přjzwuk? to k rozhodnutj přigde. A nastogte! proto gsau mezy Čechy ty kruté boge! proto nezkrocené zášstj! proto tupenj oboustranných mnohých wážných pracý! proto pronásledowánj mezy wlast milugjcými, kteřjby, obkljčeni chumelem cyzých nepřátel, swazek přátelstwa na oltáři wlasti sobě wěčně přisahati měli!

Zastawatelé pozycý k gegj obraně wwodj: že k wyslowenj dwau spoluzwuček wjce času zapotřebj gest než k gedné, a protož takowá slabika dlauhau býti musý. Ale autlického rozdjlu tohoto ani český ohebný gazyk, ani české ucho neznásá, aspoň w tom způsobu, aby něgaká dlaužka z toho wyslowenj powstala. Přjkladowé to lépe ukážj, u p. měla, ctila, chtěla; zde gsau ty a samé krátké; gak ale se připogj k nim dwě

spo-

spoluzwučky, gako: měla stud, ctila ctnost, chtěla knjhu; za přjčinau následugjcýho — st, ct, kn — ta a stanau se hned dlauhé; a prwnj a druhé slowa gsau krásnj amfibrachy $v - v$, a třetj antipest, a (magj znjti) gako: wydáwal, sedláku, přicházýwal.

Takowými klasyckými amfibrachy pan Autor Čechy obohatiti chce! W tom pozůstáwá celé geho prawidelstwj! to gest geho cýl! w tom záležj celá rozepře! toto gest podstata celého geho včenj! Ale při prwnjm skaumánj a prwnjm slyšenj tak řjkage na lokte se pozná, že prawidlo to bludné gest; a mnohýby smeyslel, že takowé nepodstatnosti pod žertem přednássj, kdyby důtkliwým slohem nepronásledowal těch, genž takowé slabiky za krátké držegj.

Odwoláwá se syce na přjklad Řeků, kteřj takowau pozycý přigali; ale to podstatný důwod k přigetj gj nenj: neb gemný Řek, obzwlásstě w Dořickém nářečj, kde w mnohých werssjch málo kde dwě spoluzwučky pospolu se nalézagj, cýtil při sběhnutj takowých dwau spoluzwuček prodlauženěgssj wyslowenj; a kdo wj, gak stařj klasyčtj národowé podobné slabiky wyslowowali, že se za prawidlo přigaly? Ani podlé Řjmanů nelze se

spra=

sprawowati, kteřj gsauce odchowancy Řeků, gegich prozodye slepě následowali. Mimo to řečtina a čeština žádného přjbuzenstwj, ani gaké srownalosti mezy sebau nemagj; pročež prawidla gednoho gazyka druhý wázati nemohau!

Ku podiwu gest, že spisowatel náš prawidlo toto Čechům uwaliti chce, gešto ho žádný ewropeyský národ nepřigjmá, a ani potomkyně klasyckých starých národů dle něho se nespravugj; a gestli pozycý wšeobecné prawidlo a základ libozwuku gest: musýť býti odewšech národů přigato, ginak wšickni ewropeyštj národowé we swém básnictwj toho neymenšjho sauzwuku nemagj.

Nebogte se následownjcy přjzwučné prozodye, že wás prawidlo pozycý o waši powěst připrawj! Gestli Tewtonské přjzwučné básnictwj wšecku wážnost w Ewropě sobě zeyskalo; gestli gegj dcery ta též prawidla swé mateře následugj; gestli básnictwj ostatnjch ewropeyských národů bez pozycý na stupeň sláwy wystaupilo: wy též k potupenj nepřigdete, když gen básně waše duch Apollinůw nadchne. Až nestranný saudce některého w Ewropě národu o rozbrogi strany pozycý zaslechne, gakau nesnášeliwostj, gakými důtkli-

wost-

wostmi gsau pronásledowáni ti, kteřj pozycý za neomylné prawidlo nepřigjmagj; gak gegich básně w blátě se od obrazorusscû sslapj: nad tjm počjnánjm w tak nepodstatné wěcy se podiwj, a o gegich wzdělanosti pochybowati bude.

Hlawnj ale přjčina k vwedenj pozycý gest gistě, že pan Autor při wywolenj starých meter s časoměrnými krátkými a dlauhými z mjsta nemohl; žeby geho nowota sama sebau přestala; protož pozycý opět wysstáral a gako opice přigal, a nj negen Čechy, alebrž y celau Ewropu obložiti chce, nepozoruge: zdali pro český ginak způsobený gazyk přigmauti se může?

Čeština se giž w tom od řečtiny dělj, že gegj přjzwuk na prwnj slabice lpj; a ostatnj y dlauhé slabiky takowý tratj: w řečtině naproti tomu se podobné akcenty rowné slabiky zostřugj, pročež zkracugj. Kdyby řečtina tu též powahu měla, gisto gest, žeby podobný přjzwuk mjsto pozycý byla přigala.

Mimo to, přjzwuk, kde se slabika zwýssuge, což giného gest, než hudebný zwuk? a k tomu zwuk, který spolu nástup má; pročež takowá slabika s nástupem mezy dlauhé připatřj. K lepssjmu porozuměnj slauž podobenstwj v p. kdyby časo=

somjrně dlauhá půl taktem se poznamenala, mu-
sylaby česká přjzwučná třemi osmičkami pozna-
menána býti; ona syce přirozené stegnosti s
dlauhau nemá; ale skrze powýssenj a nástup
delssj gest, nežli obyčegně krátká.

Takowý přjzwuk nenj k žádné obtjžnosti
prozodye, poněwadž gjm slabiky žiwost obdržu-
gj. Konečně musým poznamenati, že přjzwuk v
sewerských národů přirozená slabika zpěwu gest;
gistě každý sewerčan, přjzwučnostj k zpěwu hnut,
přjzwučnau slabiku gakožto hudebnj za základ
wzal, aniž se neohljžel: následugjli kterau dwě
spoluzwučky; kterýž přjzwuk se záhy v sewerských
národů naléza a k wjře podobné gest, že každý
starssj způsob mluwenj zpěwawěgssj byl.

Řekowé ale, které přjgemné powětřj kogilo,
a blahé položenj wychowalo, ostali přirozenj
wěrnj; gegich řeč byla hudba, a gegich básně
gesstě hudebněgssj býti musyly; wywolili sobě
prozodyi dle wlastenstwa gazyka a dle hudebnj-
ho zhledu; ale onen smysl přirozený, an we
wssech gegich spisých wsstjpen se nalézá; ta přj-
má prostá wznessenost a welebnost se v Ewro-
panů wjce přirozeně nenacházý; teprw ze spisů
téhož blahého národu se gj včiti musý: geho

hudebná metryka do ewropeyských řečj přenesená hudebnost tratj; neb ani gegich gazykowé gj nepřipausstégj, ani tak subtylného cytu Ewropan wjce nemá, by gi postjhl; ano y mnohý z nich saudj, že lahodnost a libozwuk se při wymřelých nářečjch domeysslj, kde nynj každé slowo swau vrčitost má, než snad národ sám kweta gi cýtjwal. Tak stará čestina w rukopisu kralodwořském wznesseněgssj nám přicházý než nyněgssj slowo od slowa přeložená.

Také pan spisowatel neměl národnj rymowné básnictwj s rytmickým helenským smjsyti; neb tyto dwě na nestegných prawidlech pozůstáwagj. W prwněgssjm přjzwučná prozodye newywratitedlná gest; w posledněgssjm se w čestině přjzwuk také wypuditi nedá: k zeyskánj wssak helenského rytmu mnohé swobody se skaumati mohau, kteréby snad teprw mnohými klasyckými spisy ztwrzeni, genž se od pana spisowatele a geho spogenců očekáwagj, za zákon přigmauti mohly; doposawad to ale při zkausskách pozůstáwá, a gak sstastně takowé wypadly, zapotřebj gest zde připomenauti.

Přjkladowé, které za zrcadlo swých prawidel vwodj, gsau tak spořádáni, že geho wlastnj system podwracugj.

W třetjm swém psanj vwodj adonský werš; ale slowa: radosti, pozemské, nebeské, žádný Čech za brachye neb amfibrachye gak žiw newyslowil, z důwodů giž napřed vwedených; a gakož w hexametřjch do daktylů se béře časem přjzwučná za krátkau, gessto gistě pauhý daktyl nenj, nýbrž amfibrach nebo creticus: tak se to také w giných metřjch starých klasyků skaumati může, což wlastně čistý adonský werš nenj; wssak w česstině wjce meter, než pauhý adonský, libě znj: pročež také takowý přjklad, genž nic zwlásstnjho do sebe nemá, a dle gisté melodye zděián gest, žádnau gakost slabiky doswědčiti nemůže, což y giným přjkladem tuto se potwrzuge. Tak z kralodwořského rukopisu: Kytička gest adonský werš, a dle přjzwuku složen:

Kdo tebe kyprau
Zemičku sázel,
Tomubych dala
Prstének zlatý.

A předce tak dobře gako helenský werš znj. W vwedených jambjch gest giž ssťastněgssj; neb mimo slowo: děwečko, žádný následownjk přjzwučné prozodye by těch jambů ginák neskládal.

Třetj přjklad welice kulhá. Tam se nacházý we čtyřech werssjch k wůli přigatému systemu tolik shluklých spoluzwuček, že česstina před tjm chumelem swau přirozenau ljbeznost tratj a germansky drsnatj. Nenj možné, aby y geho neysgednocenėgssj přátelé w přjkladu tom sauzwuku cýtili; neb on sám gjm na swůg system satyru včinil.

Také nenj možné, aby helenská libozwučnost w podobných přjkladech pozůstáwala. On sám syce sstudowal helenský nástup a auleh, ale ne řecký sauzwuk; a gediné ssupinau a wzory za wděk přigal.

— v v — — v
Kdo daktyly, gako: záře zlatá, z wýsse
v — v v — v v — v v v v —
nebes wyleg, sladce pobuď z mdloby, weselé
— v v — v —
růže mladosti mé, za přjklad helenského sauzwuku vwodj, nečetl Puchmagerowých a Negedlého hexametrů, a gegich křepčjcých daktylů. Ty geho sotwa tjžj a neohrabanostj lezau, a z toho lze pochybowati, aby libozwučnėgssj prozodyi w česstinė vwedl. On swého mateřského gazyku nezpytowal: této zmužilé řeči, gegjž plné hlaholy gewj sýlu, a gegjž lahodné a sladké

zwu-

zwuky libozwučně plugj, a která mezy slowanský= mi gazyky gest; pročež časem spoluzwučkami gest přeplněna; ale tyto k wůli domnělých spondeů gesstě wrssiti a shlukati se nemagj, aspoň he= lenského libozwuku neplodj. Kdo w česstině po= zycý za dlauhau slabiku držj, ten s nj málo zeyská hudebnosti.

Kdyby česstina byla řeč wymřelá, a gedi= né z kněh se včiti musyla; kdyby se nyněgssj panugjcý wyslowenj neznalo, a se dle přirozené dlauhosti a krátkosti bez ohledu na přjzwuk wy= slowowalo: tenkrátby arcy odpůrce náš dau= fati mohl, že za wyhranau obdržj. Kdo ale proti národnjmu wyslowenj gedná, a žiwau řeč malitně dle přjkladu wymřelých gazyků twrditi chce: tenť se wzdaluge od národnjho sauzwuku. S Bohem!

List IVtý.

Namjtka: žeby česká přjzwučná prozodye od Němců wydlužena byla, žádné podstatnosti nemá; neb kralodwořský rukopis patrně doswědčuge: že Čechowé přirozenjm puzeni, hned za pohanských časů přjzwuk gakožto hudebný zwuk w swých pjsnjch za základ přigali, z kterých časů podobných památek v Germanů se nenaléžá. A gestli ze stupně logické wzdělanosti řeči na stupeň kultury národu sauditi se dá: za pohanských časů Slowané, kterýchžto tehdegšj řeč wětšj wzdělánj nad německau wygewuge, wzdělanostj nad tyto polednj sausedy předčili, což ostatkowé spisů neystaršjch, w nichž se řeč málo od nynegšjch dělj, gakož y srownalost slowanských nářečj a gegich snadná srozumitedlnost prozrazuge, čehož w germanských spisých a nářečjch nenagdeš. Mimo to, byli Němcy wždy diwocý bogownjcy a lowcy; když Slowané giž dědiny wzdělávali, kowů dobýwali a obchod wedli, z čehož následuge: že Slowané a protož také Čechowé w kultuře

Ger-

Germany předcházegjce, pjsně a sloh zwuku od těchto sausedů se newypůgčili, a při tom v wssech slowanských nářečj se žádný germanský sloh nenacházý; ale gisté gest: že tento hudebný národ zpěwu z drsnaté a twrdé řeči nepřigal. Že Čechowé při swém pokřesťanssťěnj několik germanských názwů přigali, nic w způsobu řeči nezměnilo, a také nic neznamená; neb Germanowé naproti tomu se gich množstwj z latiny wypůgčili a z giných do dnesska dlužj. Pro česstinu ale byl nesstastný konec rozťržek w náboženstwj záhubněgssj; neb tato řeč od toho času w kultuře s Ewropau nepokračowala, pročež gi chybj mnoho názwů nyněgssj wzdělanosti, což gi German trpce wytěyká, nepamatugjc swého nedáwnjho wzkřjssenj; ale nedostatek tento vstawem České Akademie brzoby zmizel; wssak to wsse w slohu gegjm žádné změny nevčinilo. Dále: namjtka ta strany wydlužensj německé prozodye tjm se zwracuge: že česká přjzwučná prozodye, ana se následowánjm wsseobecných prawidel k dokonalosti blj̄žj, se od germanské daleko dělj.

Giž nesstegná powaha obau gazyků nemalau rozdjlnost w prozodyi plodj. German nemá

má ſkoro žádných časoměrných ſpondeů — —; žádných časoměrných molosſů — — —; ani dispondeů — — — —, ani vrčitých kretiků — v —, a chorijambů — v v —, gimiž čeſſtina ſe těſſj; naproti tomu Čech nemá ani přjzwučných jambů v —, ani amfibrachů v — v, ani anapeſtů v v —, gimiž German ſe honoſý; v něho má kořen přjzwuk; takowý ſe čaſto wproſtřed naléžá a plodj rozmanitoſt daktylů, kdežto v Čechů na prwnj ſlabice wězý. Gakáž tu tedy proſtranná rozdjlnoſt!

Předhazowánj: že čeſká přjzwučná prozodye geſt nepřirozená a neprawá, poněwadž kořenná ſlabika předſlowcem přjzwuk tratj, ſamo ſebau ſe zwracuge, když ſe powážj: gakau žiwoſt a náhloſt předſlowce, zwláſſtě při hlaholjch přjzwukem w čeſſtině půſobj; v p. ſkočiti, točiti; poſkočil radoſtj, wyſkočil zloſtj; on k nj přiſkočil; doſkočil, proſkočil ſy; zatočil, vtočil a t. d. která náhloſt obrazů v Germanů dopiſugjcým zápoljm w žiwoſti tratj. Giſtě čeſká řeč zwláſſtě w čaſoſlowjch nad německau předčj: neb tato zbytečným wlečenjm ſwých pomocných gakož y pohlawných ſlow zwláſſt v řečnjků a báſnjřů w ſýle a w hladkoſti nemalau vgmu trpj, a gen gimi ſwé hexametry doplňuge.

Přirownáli se čeſſtina w prozodyi a gakoſti s klaſyckými řečmi, gakýž tu zaſe rozdjl ſe wyſkytuge? Tyto magj množſtwj prwnjch ſlabik krátkých; magj hognoſt jambů, amfibrachů a anapeſtů, těchto neylјbezněgſſjch ſwazků hexametrů a oſtatnjch druhů noh; pročež ani Germanowi, ani Čechowi nelze w hexametřjch těchto gazyků doſtihnauti; pozůſtane tedy otázka: Máli Čech cyzozemſkých meter náſledowati?

Čechům ſyce lze hexametry kauti; ale málo rozmanitoſti ſe w nich nalézá; ſluſſno geſt Horácowy propowědi ſe držeti:

Legitimum sonum digitis callemus et aure.

A gako filomele ſſkřiwanowých, a ſſkřiwan ſlawjkowých zwuků ſe nedlužj: tak za ſluſſno w metrách národnj řeči přiměřených báſniti, obzwláſſtě když žádné wſſeobecnj prawidlo aneb wzor libozwuku wſſem řečem ſe hodjcý nepozůſtáwá, a hexameter giſtě takowé prawidlo nenj.

Ano y hudba, tato wſſeobecnj řeč wáſſnj, gakých geſt rozmanitých twarů ſchopna! ſkoro každý národ má ſwé zamilowané melodye, těm neb oněm řečem přiměřené. Z metryky klaſyckých národů by ſe pro Čechy kromě hexametrů náſledugjcý wzory hodily:

Werš

Werš Ǧlikonický:

— — | — v v | — v v̲

Werš Asklepiadský:

— v | — v v | — | — v v | — v v̲

Werš Falécký:

— — | — v v | — v — v — v

Werš Safický s změnau:

— v | — — | — | $\overset{v}{—}$ v | — v | — v

Werš Alkmaiský:

— v v | — v v | — v v | — —

Werš Pindarský:

— v v | — v v | — — | — —

Werš Adonský:

— v v | — $\overset{v}{—}$

Obzwláſſtě ale werš Alkaický s malau změnau.

Ale wětssj djl těchto meter se pro rýmy nehodj; neb mezy rytmickým a rymowným básnictwjm nemalý rozdjl pozůstáwá. Rytem snaži se swau wsseobecnau prostrannau přirozenostj z poklidu k pohnutj: rým ale, w kterém časné hudebné prawidlo základem gest, z pohnutj k vtissenj přiwesti. Kde obogj pomjcháno gest, tam se poklid y hnutj russj, a neliboſt působj. K vtwrzenj toho vwedu zde přjklad z Wossa, mistra helenské metryky, z básně: Newěsta na břehu:

Auch ihr schweigt, Stimmen der Angst schweigt,
Des Sturmwindes Todtengesang hallen,
Und des Kiels Schneidegerippe steigt.
Und Männer, ringend mit Tod, wallen!
Mein Trauter Du?
Todt wallest Du, todt? Jammer!
Gib Meer uns Ruh,
Sey beyden uns Brautkammer!

Kdozkoli nahlas tyto wersse čte, shledá, že nelze gich s chutj čjsti; zde nenj člowěk ani swázaný, ani swobodný; nelze mu ani kráčeti, ani odpočjwati, a wskácenym pozůstáwá; a přjčina toho gest: spogenj rytmu s rýmem.

Zde někdo nawrhne: že Čechowé y Němcy rýmy s rytmy spogugj; což w prawdě se nalézá, wssak gediné w gednoduchých metrách, gako gsau: trochaické, jambické a daktylické wersse, kde se rytem skoro nic nepoznáwá; a mnozý národowé a na djle Wlassj pjsně wýborné bez rytmu kugj; z čehožby se sauditi dalo, žeby w rýmjch rytem zbytečný byl; nic wssak méně w gednoduchých metrách ljbeznosti slaužj, w nich ale tolik braussenj nepotřebuge, gako w básnjch bezrýmowných, které neywětssjho pilowánj w hudebnosti a hladkosti zapotřebj magj.

Prawidla, která ten spanilotwarný duch mezy filozofickými filology w Germanyi neydůmyslnégssj, Rosowcy swěřil, hrubě se přigaté prozodye netýkagj, wsseobecným prawidlům se blj̄žjce. Ale vbozý Němcy při geho neomylné prawdě trpj; přeswědčuget ge: poněwadž swau prozodyi na přjzwuku založenau magj, že, dokawad gj w časomjru a pozycý nepromění, newzdělaným národem, a gegich řeč syrowau pozůstane; že z té přjčiny žádné estétyky a žádného rytmu mjti nemohau. Coby těm possetilostem Němcy řekli, newjm! Že Homér byl wynalezcem časomjrné prozodye, nikdež hystorye netwrdj; spjsse

se

se sauditi dá, že powžiw pracý předchůdců swých nad ně wýbornostj předčil.

Na Germany gest náš Autor gesstě dobrý, wymlauwage ge, že z nauze přjzwuk přigali: že geg podržeti, a gesstě déle newzdělaným národem ostati, a syrowost řeči podržeti mohau; ale na český přjzwuk gest rozhorlený, a na něg se tak lehce neodobřj. Gá ale w té důležitosti giného gsem mjněnj. Ne z nauze, nýbrž z powahy národnosti přigali Germanowé přjzwučnau prozodyi; a gako se mnohému posstěstilo, pjsmeno r z celé knihy wywrhnauti, takby též mnohé pjsně wywedl, kdyby na dlaužky a pozycý wzhled wzato bylo; wssak oni takowých nenárodných zwuků, byťby y sebe ljbezněgi zněly, neschwalugj. Co sem o Germanjch podotekl, to též se Čechů týká: ne z slepého následowánj Němců, alebrž z powahy gazyka českého přjzwuk se za prawidlo přigal a základem ostane.

Kdo gesstě w pochybnosti stogj strany přjzwuku, tenť ať pauze českým žákům prozaické knihy čjsti dá, a shledá: že prwnj slabiku přjzwučně wyslowj, nechť krátká nebo dlauhá gest; v.p. hlawa, wlasy, dáwá, sedá, nedá. Podo-

dobným způsobem Čech také cyzý slowa, w gakosti
— — v
dle národnjho způsobu změňuge, v. p. natura,
v — v v v v — v v v
lucerna, pater, latine, rosa, wyslowuge:
— v v — v v — v — v v — v v
náturra, lucerna, pater, latinsky, latina, růže.
Wy tedy žádného helenského sauzwuku neznáte, w estetyce a w rytmjch žádného předstawu gste sobě newyzeyskali, kteřj po česku lucernu na kla-
—
syckỳ způsob lucernu newyslowugete.

K podiwenj gest, že pan Protizwučkář se swými w 4tém listu přednesenými prawidly tolik powyku tropj, a za swůg nález hlásá, kdežto takowá giž pan prof. Negedlý 16 let před njm we wydánj prwnjho zpěwu Iliady, totiž w roce 1802 až na pozycý přigal, a ge tam w předmluwě, gakož y pozděgi we swé Gramatyce vwedl, kdež přednássj: že samohláska dlauhá nebo
— — — —
dwauhláska dlauzku činj, v p. zhaubný, zpjwey,
— v v — v v v v v v
černooký. Slowa: oba, tebe, nebe, vžjwal gako swobodu za pirychye, když w nich žádný zwah nepozůstáwal. A tak wjce podobných slow w klasyckých metrách se tak vžjwati dá; poněwadž gegich přjzwuk mezy pozůstáwagjcými dlauž-

kami

kami pohltiti lze. Dále, užjwal p. N. řeckých gmen, která w obecnj řeči gesstě s gakostj určena negsau, dle řeckého wyslowenj, gako: Agamemnon,
v v — v v — — v — —
Hekatombe, Achylles, Achayssti, což rozmanitost w hexametřjch plodj. Pan Rosowec o slabikách neurčitých neb obogetnjch nic newwádj, kterých se w čessstině předce mnoho naléza: wssecky samohlásky dlauhostj poznamenané, které se wssak neprotahugj, patřj do téhož druhu, gako: zelené, babám, katům, panjm, kagjcý. Takowé pan Odpůrce gediné za dlauhé klade; ale wsseobecně panugjcý užjwánj, genž neywyšssj wládce w gazycých, we wssech zemjch a stoletjch gest, mau propowěd podpjrá. Usus,
Quem penes arbitrium est, et jus et norma loquendi.
Hor.

K čemu slowa protahowati, gimž giž národ odwykl? Nasse řeč gest žigjcý a ne wymřelá; a knihy negsau gegj gediné prawidlo nezru-
— v — — — v
ssitedlné, a tak se slowa synowé, milému, dagi užjwati také za daktyly.

Po-

Podobným způsobem by mohli Čechowé prwnj slabiku w třjslabičných slowjch, která z krátkého předslowce pozůstáwá, a na niž buď gedna aneb dwě dlaužky následugj, a to gediné

v — —

w rytmjch za obogetnau vžjwati, v p. wydáwá,

v - -

nelibj, poněwadž bez welikého násylj sluchu druhá dlauhá přjzwuk přewzýti může; wssak se při tom wssecka opatrnost ssetřiti musý; gako:

— · v v — —

twých wnad okaussjm, gest welice chybné, kde se dwě přjzwučné slabiky za krátké berau, a každý toho při prwnjm čtenj za žádný ljbezný daktyl vznati nemůže; což ne gako prawidlo, ale gako swoboda pozorowatiby se musylo, a syce gako řjdká swoboda: poněwadž to wždy nepřirozené wyslowenj akcentuge. Wssak ale we dwauslabičných slowjch se takowá prwnj slabika za krátkau bráti nesmj; neb Čech poslednj dlauhé nikdý přjzwučně newyslowj, a každé podobné pronessenj přjzwuku by tak nazwaný horácký dyalekt wywedlo.

Tento spisowatel dále nowý druh dlaužek z wymřelých řečj klasyků wysstáral, totiž: pozycý, dle které w česstině wssecky slabiky krátké,

na

na něž dwě spoluzwučky následugj, nechť téhož samého, nebo předešlého slowa gsau, těma dwěma spoluzwučkama w ljbeznau dlaužku se měnj. W tom má pozůstáwati neywětšj krása celé metryky, w tom gest základ geho saustawy! kdo gj nepřigme, na toho gest giž wyřknuto anathéma: že gest beotických smyslů.

„Ale gaká possetilost?" prowece Ewropa, toho libozwuku neznagjcý: „Gak Řekowé, tak Řjmané přigali pozycý dle swých wyslowenj a potřeb: Řek wážaněgšj, Latinjk swobodněgšj, neznagjce mimo dlaužky žádných powyšugjcých přjzwuků, pozycý takowé doplňowali. A komu pak prawé wyslowenj těchto klasyckých řečj známé gest? Každý národ takowé dle swé řeči přednášj. Často German, čysto Čech se s wyslowenjm mnohých hexametrů shodnauti

— v v — v v —

nemohau, v. p. Arma virumque cano Zde

v — v —

w slowjch virum cano rádiby dlé swého wyslowowánj naopak gakosti skandowali. Též mnohé elizý gsau národům nepochopitedlné, v. p. z Wirgilowy druhé Eklogy:

Nec sum adeo informis, nuper me in littore vidi.

Zde se newj, gestli takowé slabiky napolo wyslowowali, anebo zcela wypausstěli, tak obecně mluwjce, cožby při čtenj žádného smyslu neposkytowalo. Také má klasycké básnictwj tolik swobod, které se gramatykálnjmi a logickými prawidly zastáwati nedagj, v p. vchylowánj slow dle giných gazykû, giných dyalektû; rozdělowánj dwauhlásek: heroa, aurai, thymbre, admittier, a t. d. Tak také gegich pozycý nynègssj národy wázati nemûže; neb y gegich potomkyně gj wjce následowati nemohau, a zkaussky gegj we wlasstině swrchowaný nelibozwuk gewily.

Wětssj djl národû se w libozwuku dle podstatněgssjch základû, než dle sběhnutj dwau spoluzwuček, totiž: dle hudebného přjzwuku, a ostatnj dle libého zněnj w sluchu zprawuge. Meylj se ale wssickni národowé, wssickni gegich básnjři, mudrcy a wýbornj hudebnjcy, a gsauli beotického sluchu, tak pana Pozycnjka za nowého Orfeje vznám." Tak dj Ewropa: nynj lze ale geho vwedené přjklady skaumati. Předložjm zde z milostného Rožňage, an časně co kwjtek k želi Čechye zwadl, přjklad, a to z básně: Na cwrčka:

Ga=

Gako králjk prozpěwuges,
Nebo wssecko wssecko gest twé.
Tebe wssickni lidé ctěgj,
Tebe milugj y Múzy.

Čechowé! wytřete swé hudebné vcho, a přiznente se: gestli ty dlauzky w gako, nebo, tebe, wssecko, cýtjte? a gestli toho hlawnjho rozdjlu, kde slabiky gednau krátké a opět dlauhé gsau, pozorugete? Wjm ale, co Čech odpowj: že gest to pauhé sněnj; a tak dwě spoluzwučky ani v prostřed slowa dlauzky neplodj, v p. z básně: Na sebe:

Nechcy sobě nádherného
Zbožj vkládati;
Nechcyť ani zlata ničemného,
Ani panowati.

Zde slowa nádherný, ničemný, w prostřed žádné dlauzky nemá. Nic wssak méně každý dobrý básnjk shluknutj mnoha spoluzwuček bez potřebnosti se wyhne, a vzná, gestli které slowo kde zwah má.

Každá prozodye má býti powaze gazyka přiměřená, tak gako se nacházý v Germanů; ona nemá býti překážkau obraznosti, nemá praud cytu a mocně wynikagjcých myšljnek, po kterých tak chtiwě dusse tauží, zahražowati; nemá býti překružowaná, kteráby teskné strowánj aneb násylné přesazowánj slow, řemeslné kraucenj malitnostj w sobě obsahowala, a mnoho wýborně zněgjcých názwů wypuzowala. Ona má býti odměrný sauzwuk, plnost nadchnutj powyssugjcý, a neywyšssj stupeň neykrásněgssj mluwy wygewowati. Gegj ljbezné hlaholy magj čisté a přirozené býti, a nemá perutj letu orlowého ochromowati. Kdo prozodyi pozyčnjka pozoruge a skaumá, nalezne: že w nj neykrásněgssj plod zakrnj a ztrpaslj.

Každý básnjř w praudě swých myšljnek, w letu swého nadchnutj, w plnosti swé obraznosti, wssudy o pozyčý zawadj; a ať sy někdo nemysli, že se mu vhne; a tak wysoký cýl básnictwj opustiti musý, by snad vsstipkům některého malitného sudjka vssel; tak ty neywýborněgssj myšljnky se w znjcý třepiny obrátj. Čechye w té prozodyi nic wýborného k očekáwánj nemá, leda gen malitnosti. Gistě český

orel

orel Polák we swé básni o Wznessenosti Přirozenj by oné weyssky letu, oné widitedlné obraznosti, kterau Čechyi okauzlil, nebyl dosáhl, kdyby byl tu pozycnj prozodyi za základ přigal.

A medle, proč Homér a Pindar, tito orlowé básnictwj swěta, té weyssky, té sýly, toho okauzlenj w mluwě, té wsse podrobugjcý wýmluwnosti, dosáhli? z čehož giného, než že Homér w plnozwučných hlaholných hexametřjch, které hudba gsau, se na malitná prawidla prozodye newázal, a následowánj řeči, přirozenj a cytu swobodný tok sobě wywolil; a ačkoli geho hexametry neyméně se s prawidly prozodye sprawugj: nic wssak méně wssickni pozdněgssj s swým střjbrným zwukem geho poetické welebnosti nepostjhli. Totéž se týká Pindara, který málo kde přjsně prawidel prozodye ssetřil. Tenkby gistě nadewsseckny giné wynikagjcý weyssky nedoletěl, kdyby se malitnostmi byl wázati dal; kdežto předce tito pracowali w řeči, které pozycý, kde se málo shluklých konsonantů nalézá, přiměřena gest.

Wjm, co se mně namjtati bude: že y Wirgil y Horác pozycý přigali, a w nj wýborné práce wywedli. Prawda: ale w giné

řeči,

řeči, ana s řeckau byla spřjzněná, a přitom řeckých spisowatelů powžili, a newnawenau péčj a newstalým gak celodennjm, tak nočnjm bděnjm sobě takowé přiwlastnili, což gim nemálo prospělo, a předce musyl Wirgil na swau Eneidu dwadcetiletau prácy wynaložiti, a gi předce ani do polowice nedobrausyl.

A tito dwa božsstj duchowé, kteřj gako samoleti druhdy po tisýcy letech se vkážj, tau wazbau vkowanj swých helenských mistrů nepředčili, a dostihnutj Pindara za nemožné drželi; gediné swau newstalau přičinliwostj hudebný libozwuk s přenessenjm řeckých myssljnek do latiny wywedli, ale gegich wywýssenosti nedosáhli, kdežto přjzwučný Klopsstok we wjce odách, opowrhnw cyzozemských okowů, hudebného Horáce přewýssil, a v wýsse myssljnek Pindara postihl. Gistě Wirgil a Horác, kdyby swobodněgssj prozodye byli vžili, ačkoli se gegich mnohé swobody prozodye ani od gramatyků, ani od logiků zastáwati nedagj, swými wynikagjcými duchy by řečtině přednosti nezanechali. Mé mjněnj na žádný způsob nenj wadnatost přjzwučnjků zastáwati; neb čjm lehčj prozodye, tjm wjce mistrowského braussenj zapotřebj; a tak w němčině

čině jamby, w čeſſtině trocheji, tyto neyleh-čegſſj národnj werſſe, neywětſſjho pilowánj potřebugj.

Geſt ſyce prawda, že dopoſawad wětſſj djl čeſkých báſnjřů toto hlawnj prawidlo metryky opowrhli; ale ti, kteřj na žiwě požůſtáwagj, k tomu nahljžegjce, ſnažným vſylowánjm ſwé práce k dokonaloſti přiwodj, a bez přičiněnj a pilowánj nelze nic dokonalého wyweſti. Lehké werſſowánj báſnjře ducha prázdného neoſlawj, gakož y žádné hlomoženj na hudebném werſſi, zwláſſť geſtli prázden ceny co červiwý ořech.

Zde geſſtě muſým poznamenati, že mnohá prawidla a ſwobody obau rozpogených ſtran werſſe wywedly, které ſe s základy obogjch ſrownáwagj, aneb k nim ſe bljžj. Tak zpjwá náš negmenowanec:

v — v
Hubička
— v v — — — — — — — v v — v
Stydne co nj wraucná přikrýwá Cypris Adóna.
— — — v v — — — — — v v — —
Sláwau wěncowaná božſkau ſwé rozbila wěčné
— v
Sýdlo.

Tě-

— v v — — — — — — v v — v v — —
Těſněgi hlas gich znj než ſnad ſama Kypryda teſklj.
— v v — v v — v — v v — v v — —
Rozmnožitel pſoty ge a dále a dále gi ſſjřj.
— — — v v — v v — v v — v v — v
Kdo wſſak pewně ſe vſtanowj, ſwěta ſám ſobě twůrcem.
— v v — — — v v — v v — v v — v
Naſſe to geſt! tak prawme a tak toho hágiti hledme.

Jan Negedlý w Iliadě:

— v v — v v — v v — v v — v v — —
Ale to nikoliwěk Agamemnonu zdálo ſe milé,
— v v — — — v v — — — v v — v
Pro modlenj zdaž nekonané, zdaž pro Hekatombu.

Puchmager w Chrámu Gnidſkém:

— v v — v v — — — — — v v — v
Před přigetjm ona ſwým ſto pěkných wyſlala panen,
— — — v v — v v — v v — v v — v
Slawné daryby na znamenj dané Žižlile daly.

Kdo těm werſſům libozwuku odepřjti může? A předceby negmenowanec w těch poſlednjch dwau

v v — v v

dwau werssjch slowa: ona swým, daly, wywrhnauti, a giná posaditi musyl. Gaké gest to zbytečné hlomozenj! a to má sauzwuk a básnické nadchnutj wytwořiti? Když se prwnjho ostatnj hexametry čtau, nacházý se opičj sloh zwuku řečtiny a latiny, a kdo těmi klasyckými gazyky prawému wyslowenj mateřiny w celosti odwykl, může gim bez vrážky přiwyknauti; ale pauhý Čech ge čta, a přjzwučné slabiky přjzwučně wyslowugjc, žádného sauzwuku w nich nenalezne; a slysse ge od giného čjsti, kde pro zýskánj dlaužky přjzwuk se vtlačiti musý, čjmž každý krok hexametru ginými gakostmi postupuge; mjsto ljbosti krákánj smyslu wytrpj. Žádnému w Ewropě ta possetilost nenapadá, řjmskau prozodyi za základ swé řeči wzýti, a dle takowé vrčité slowo buď mačkati neb natahowati. Gaké přjbuzenstwj má latina nebo řečtina s česstinau? Odpůrceby w sstjtu vwedené propowědi Klopsstokowy:

Gesänge des höhern Flugs
In dem Lautmaß der Natur

lépe ssetřiti a toho orla následowati měl, který w přjzwučné prozodyi básnil, z njž propowědi

za

za přjklad a okrasu vwodj. A giště se tentò wznessený duch pozycý nedostjhne; a kdyby se pan následownjk Rosy přiznati chtěl, gakého hlomozenj geho práce zapotřebj má, která w čeſſtině mjsto sauzwuku drsnatost plodj: wſſeby od následowánj odstraſſil.

Kdyby Tewtonowé takowé hlomozenj we swých básnjch wynaložiti chtěli: mnohá pjseň by se gim y w řjmské prozodyi powedla; ale oni se držj přirozeného zwuku, gehož Čechowé se také spustiti nemagj; neb přjzwuk w čeſſtině gest podoben germanſkému, a gest powyſſugjcý a ne zostřugjcý zwuk, při kterém se wſſak naſſe dlaužky zawrhnauti nesmégj.

Wýſſe gsem giž vwedl, že základ přjzwuku w čeſſtině žádné nowé wynalezenj nenj; pročež namjtka: žeby zastawatelé geho poněmčilý sluch měli, přestáwá, a ař pauzý Čechowé, wſſak wzdělanégſſj, zwláſſtě hudebnjcy swé vznánj dagj: která prozodye, zdaž řjmská, čili přjzwučná čeſſtině přiměřena gest? Ale tito w čeſſtině pozycý, v p. nebeské, zpjwala krásně, za dlaužky vznati nechtégj; a tak řjmská pro-

zodye do české kwjtnice přesazená bez této nepřirozené podpory sama sebau hyne.

Wjte, že gsem se latině z češstiny včiti začal, a w němčině se tuze opozdil. Mně Wirgilowy Eklogy dřjwe známé byly, než německé básnictwj. Giž tenkrát gsem se chtěl pokusyti o české hexametry: pjdil gsem se po české prozodyi; toho času Dobrowského geště nepozůstáwala; dopjdiw se Rosowy, werše gsem w nj študowal; ale ty mně tak hápawé, prkenné a drsnaté přicházely, že se mně wšecko české weršowánj zoškliwilo. Prozodye Dobrowského, wyšedši, také se mně w celém obsahu zaljbiti nechtěla. Znamenalť gsem, že se w nj syce sauzwuk dle německého slohu, nikdý ale Wirgilůw neb Horácůw dogjti nedá. Negedlý Jan prwnj začal w přeloženj Iliady helenskau harmonyi s přjzwukem spogowati, kterau Puchmager w Chrámu Gnidském k dokonalosti přiwedl. Tento wšak negsa s swau mistrowskau pracy spokogen, a chtě Wirgilůw sauzwuk do češtiny vwesti, skaumal latinskými prawidly we swém zlomku z Iliady geho dosáhnauti; ale we werššjch, kde prawidla w Chrámu Gnidském přigatá opaušštj, sauzwuku nedosahuge; a geho Chrám

Gnid.

Gnidſký w hlaholnoſti a w libozwuku předek má, kde ſe patrně gewj, gak čeſké hexametry nad germanſkými předčj, a gak mnohé Wirgilowým nic neoddagj.

Kdo ſe chce geſſtě lépe přeſwědčiti : která prozodye podſtatněgſſj geſt, ať ſkaumá deklamowati hexametry aneb třjnožky z obau ſpolků neboli ſſkol, a shledá w těch odemne zaſtáwaných ſauzwuk, zwah a hlaholnoſt klaſyckau; a ty odpůrcowy ſe gako hexametry přednáſſeti nedagj, a tu wadu magj, že bez ſſkandowánj při čtenj gich žádný za hexametry neyzná. Kdož z Čechů wyſlowj za anapeſt ſlo-

v v — v v — v v — v v —
wa: ſpanilé, buděgj, pſy wygic, na horách,
v v — v v —
potoky, widěla ?

Toliko obywatelé Domažlického okolj takowé hexametry wýborně přednáſſegj, a gegich nebeſkému libozwuku ſe doſti wynadiwiti nemohau; ale žitelé kragin Wltawſkých, Sazawſkých a Labſkých před tjm ſauzwukem vſſi zacpáwagj. Takowau ljbeznoſt půſobj werſſe :

— v v —
gak widěla

— v v — v v — v v — v v — v v — v
Ay potoky s hrkotem žalugj Kyterynny bolesti
— v v — v v — v v — — — v v — v
Kyprydě syc nežiwého ge sladká gesstě hubička.
— v v — — — v v — v v — v v
Gesstě se dost nalkáš, naslzýš y po léta bu=
— —
daucý.

Kdokoli těch a giných podobných werssů za sauzwuk neoznáwá, tenk prey nezná helenského libozwuku?

Autor náš gest k wymluwenj: gemu gako bydliteli w Vhřjch prawé české wyslowenj neznámé gest; on se w swých werssjch na lokte dle mjry sprawowal, na sauzwuk a zwah se neohljžege; měl za to, že dosti gest, když se pozycý a čárek na některých samohláskách ssetřilo,
v — v v — —
syceby po letu budaucý neskandowal.

Můg aumysl nenj, schopnosti překladatele této elegie zlehčowati; ale tato za wzor libozwuku uwedená práce bylaby w stawu, geg o básnickau slávu přiwesti, kdyby se newědělo, že prozodye tjm winna gest, kdežto se spatřuge, že žádné snažnosti při nj opominuto nebylo.

A hle, toto gest ta libozwučná metryka, která Čechyi wolnost přinássj, a z okowů ha=

neb=

nebných wytrhuge! Ale milá Čeſſtino! powaž, gaká ſe ti w tom hbitém, křepkém, nadwětrném letu pauta vkládagj, že ti ani wolno nebude kráčeti, ani ljtati, ba ſotwa oddychati; že ſe budeš muſyt gediné po čtwermo plazyti, ale potom budeš libozwučná; ſwůg wſſak ſloh w mluwenj muſýš napřed ſložiti, a potom budeš mjti klaſycké hexametry, kterých žádný giný národ na ſwětě nemá; ſwým libozwučným hlaholům čaſně odwykey, neb gſau barbarſké a neklaſycké, a odwykey čaſně přjzwuku na prwnj ſlabice, a přenes geg na pozycý aneb na dlaužku; neboť ſe pro něg ani klaſycká rozmanitoſt w hexametřjch wywéſti nedá (!?)

Ale gá widjm, co řjcy mjnjš: že chceš národnoſt podržeti a Čechynj oſtati; a že přeges ráda ginym gazykům gegich wýbornoſti.

S Bohem!

List VIý.

Odpůrce přjzwučné metryky dokázati vsyluge: že časoměrná prozodye w českém gazyku možná, a proček že také gediné prawá gest. Když dokáže, že pauze časoměrnau wywesti ge wstawu: za slussno bude, geho saustawy gako hudbě neypřiměřeněgssj wůbec následowati. Ale Čech sobě geho pozycý při shluknutj dwau spoluzwuček na mjstě prawé dlaužky podstrčiti nedá, a tak geho system sám od sebe se bořj.

Přjzwučný system s časomjrau spogený, který básnjcy w rytmických wersjch přigali, a který y do rymowého básnictwj dle powahy gazyka vwáděgj, gest pro čessinu přiměřený, pročež také prawý. Co w přjzwučné prozodyi wznessenémo w čessině wywesti se dá, dokázali česstj Osyanowé třináctého stoletj, kteřj od pozycnjků dostiženi negsau; a co libého w nj wywesti se dá, mnozý z nowěgssjch, gegichž

gichž práce w ljbeznosti wlasſkým ſe rownagj, doſwědčugj.

Pan ſpiſowatel řekne: že to připauſſtj; že ſe řeckým newrownagj. Ale kdo w gakékoli prácy nagednau wſſecky ſyſtemy zbořiti a nadewſſecky wzniknauti chce, giſtě žádného nedoſtjhne. Ať Čech ſpokogen geſt, když giné wzdělané národy dohonj.

Geſt ſyce prawda, že přjzwučný ſyſtem, w kterémž wzneſſené y přjgemné práce ſkládati ſe dagj, tak gak to germanſký Pindar, Klopſſtok, gak to Sſiller a Gleim ztwrdili, mnohé nedoſtatky má, mezy kterými ſchodek rozmanitoſti ſe nalézá; proto wſſak w čeſſtině opuſſtěn býti nemůže; neb čeſký přjzwuk, který ne wždy na čaſomjrně dlauhé ſlabice pozůſtáwá, odewſſech giných národů ſe dělj, druhé ſlabiky pohlcuge, a prawá polodlaužka geſt: wſſak pauhý přjzwučný ſyſtemby w čeſſtině gednozwučnoſt půſobil, který s čaſomjrau ſpogený, wſſem nedoſtatkům ſe wyhne, rozmanitoſt plodj, wſſeobecným prawidlům ſe bljžj.

A kdyby wjce na gménu než na wěcy záleženo bylo, tato ſpogená prozodye wjce čaſoměrnau nazwána býti zaſluhuge, než ta ſwého

ho odpornjka. Neb přjzwuk w čeſſtině nenj zoſtřugjcý zwuk, ale powyſſugjcý, an delſſj doby k wyſlowenj potřebuge, než dwě ſpoluzwučky; poněwadž pozdwiženjm ſlabiky době v wyſlowenj wjce dlj, než při wyřknutj dwau ſpoluzwuček, které Čech hbitě polkne.

A kdyby prawidlo: že wyſlowenj dwau ſamohláſek wjce doby potřebuge, než gedné, a že dlaužku plodj, prawdiwé bylo, takby ne předcházegjcý ſlabika, nýbrž náſledugjcý, w njž takowé ſpoluzwučky ſe wyſlowugj, dlauhau býti muſyla, v p. z Adóna:

— v v — v v v
At wteče a w duſſi mau.

— v v — v v — v v — — — v
Kdež při tobě po nocech kdy božjho ſnjčka
v — v
požjwal.

Zde w ſlowjch wteče, w duſſi, prwnj ſlabiky za krátké vžjwati ſe nedagj; a to a má býti dlauhé? — Risum — — Z toho ſe widj, že ſauſtawa geho o pozycý na pawučinách založena geſt, pro čeſſtinu ſe nehodj, a že geſt ſotwa klaſyckým řečem přiměřená, w čeſſtině ale neppodſtatná.

Kdyby w nj ten malitný rozdjl podstatu mjti měl, mělibychom w nj krátké, polokrátké a čtwrtkrátké, a rozdjl tenby se y na pjsmena wztahowal; neb mnohé z nich wjce doby k wyslowenj potřebuge; v p. ss, ž, ř., ch, wjce než s, z, r, h, a t. d. Wssak tak autlického vcha Ewropané nemagj, a takowé malitnosti zawrhugj.

Geho důwody k vwedenj časomjry gsau následugjcý:

1) „W které řeči krátkost a dlauhost vrčeny gsau, tam rytem časomjrný možný.“ Proti tomu se neodporuge, gestli postačitedlná hognost obogjch slabik se nalézá.

Co proti wlasstině přednássj, wsseobecné zkussenosti odporuge; neb Ewropan lahodněgssjch nad gegich zpěwy nezná; totiž gest geden hlas Ewropy: a předce prey oni žádného sauzwuku negewj; z čehož následuge, že auplný libozwuk bez řeckého rytmu býti nemůže, a že takowý w powaze a wlastnostech každé řeči pozůstáwá.

Pan pozycnjk se sám přiznáwá, žeby Claudio Tolomai we Wlassjch w roce 1539 vwe-

vwedenjm klasyckého rytmu wssecken libozwuk z wlasstiny byl wypudil; ať onen to též w česstině nezpůsobj! Přjklady z němčiny vwedené, gako: jauchzň, schluchzň, liebň, gutň, sem nepatřj; neb gimi žádného nepřeswědčj, žeby to gednoslabičná slowa byla. Slow ghabt, gsagt, žádný wzdělaný Němec w swé wysoké němčině podobně za gednoslabičná nevžjwá. Dle wyslowenj chybného žádný se sprawowati nemá; přitom w obecné česstině se také w nevrčitém čase pjsmeno i, a w minulém často l wypausstj.

2) Ten pan wetessnjk vwádj: že se w česstině dlaužky k krátkým slabikám magj, gako 11 k 13ti. Když se ale prawidlo to pozorně zpytuge, a se gak přjzwučné tak pozycnj slabiky wywrhnau; a pak když se powážj, že Čech slabiku é skoro nikdý za dlauhau newyslowj, a takowé wyslowenj Čechům odporné přicházý; že y wjce slow dlaužkau znamenaných se krátce wyslowj: tak wypadne sotwa přjměr neb srownalost z 4 k 19ti. Gakého kraucenj, gakého slow wyměssowánj by bylo zapotřebj k wytwořenj libozwučného wersse! Ale přjzwuk, tento ljbezný a hudebný zwuk,

dosadj dlaužky; on swau žiwostj wjce aučinkuge, co prawá dlaužka swým přirozeným zwažem; w tom se nad ostatnjmi slabikami wznássj; pročež také w prozodyi ten samý a přirozeně dlauhé za základ dlaužek vžjwán býti může, kterýmžto spogenjm se Čech gednozwučnosti přjzwuku wyhne.

Přjzwuk, zwlásstě w rymowém básnictwj se opustiti nesmj; poněwadž w něm lehssj prozodye zapotřebj gest, aby snad wersse dwěma okowama sepiaté pro libozwuk ducha básnického nevdusylo.

A gakož pozycý w česstině žádné dlaužky nečinj; tak naproti tomu wyslowenj přjzwučné slabiky za krátkau žádný libozwuk, ale swrchowanau nelibost plodj, a sluch Čechů na swé vrčitosti každým chybným wyslowenjm se vrážj; pročež hexametry dle latinské prozodye kowané k ljbeznosti Čechům neslaužj. Ostatně co pozycnjk o swobodách, gichž klasyčtj básnjcy vžjwali, vwádj, ostáweyte sobě w čemkoli, gako gegich episinaloephe, synaloephe, ecthlispis, diacresis, systole, ectasis, metaplasmus, nic giného negsau, než nepřirozené

né krauceny řeči, kterého nyněgšj gramatikálské a logické vrčenj k wůli weršů nepřipauštj, a mjsto krásy by skutečné ohyzděnj gazyka powstalo, pročež onen obnowowač ten schodek dlaužek těmi ohyzdnostmi nedoplnj; a když w řečtině dlaužky ke krátkým gak 13 k 14ti, a w latině gako 4 k 3řem se magj, patrně se widj: že tato klasycká prozodye pro češtinu se nehodj, a že se při rozdjlných rownostech slabik a gegich rozdjlného wyslowenj libozwuk na stegné loketnj wyměřowánj dogjti nedá.

3) Důwod podstaty pozycý zakládá w tom: že takowá, když se slabiky na samohlásky skončugj, nowých a pewněgšjch základů lehaučkým plynutjm weršů nabude; když se ale shluk spoluzwuček na samohlásku wěsý, že se tam gazyk přes hory spoluzwuček přenese, a pozycý neaučinkuge. Že se w češtině statná a nestatná gména, mjstogména, přjslowce a slowce na samohlásky neywjce skončugj, slaužj gi k lahodnosti a k libozwuku; obzwláště w zpěwjch a rýmjch, kdež w ljbeznosti nad Němcy předčj; ale z toho nenásleduge: že takowé časomjrně krátké wýpady, následugjcý slabikau,

dwě=

dwěma spoluzwučkami začjnagjcý, w ljbeznau dlaužku se proměnj, gakž giž dosti wýsse vwedeno gest. Dle geho helenských základů gsau slowa: břeh, pluk, strach, noc, moc, dluh, a wssecka podobná, ljbezně krátká. Totoť gest základ estetického sauzwuku: slabiky nepřjzwučné krátké za dlauhé, a přjzwučné plné zwahu za ljbezné krátké vžjwati; pročež k podiwenj nenj, že při geho horliwé snažnosti geho wersse plné drsnatosti a nelibozwuku gsau; což při takowých přewrácenostech ginak býti nemůže.

4) Co pan negmenowanec strany ssetřenj dlaužek časoměrných, zwlásstě w básnjch k zpěwu odhodlaných vwádj, wsseho wzhledu zasluhuge. Připomenauti wssak musým, že se málo kdy hudba, která prwnj strofě přiměřena gest, pro ostatnj hodj, a častokrát pro každau strofu zwlásst zděláná býti musý. Často se w prwnj strofě laskawé tauženj nalézá; často následugjcý wýlewy baurliwé zehrawosti, a po nich krutá zaufalost. Tu zas baurj w předu zaufalost, a následuge milostné vtissenj a smjřenj. Zde y tomu neyhlawněgssjmu wýbornjku hudby možné nenj, gednau melodyi

roz=

rozdjlné wássně spogiti, nechceli wsseho rozdrtiti. Takowá rozmanitost náružiwostj se obzwlássť w baladách nalézá, kde na vtěssené popisowánj přjhody, wýstupy vzasu následugj.

Slussj wssak připomenauti, že cýl a powaha básnictwj nyněgssjho od helenského nemálo se dělj. Řecké básně byly vrčeny k zpěwu; gegich smutnohry byly s zwukem pjssťaly, a gegich chóry s zwukem ljry spogeny. Homérowy rapsodye zpjwala celá Grécye; gi hudebný rým, an sám w sobě rytem gest, neznámý byl; pročež ho w giném chodu zwučnosti wyhledáwala.

Ale weliký djl nyněgssjho básnictwj odhodlán nenj k zpěwu. Komuby se medle zachtělo Orlando furioso, Woltérowu Gindřichyadu, Miltonůw ztracený Rág, Klopsstokowu Mesyadu, k tomu geho Ody: komu wýtečné a mudrcké popsánj rozličných přjhod a bágek Wilandowých, a mnohé ponaučugjcý básně prozpěwowati? Zpěwec tenby gistě ochrapěti musyl. A mnohým básnjm ani hudbu přiměřiti nesslussj; w těch a takowých, ani gediné k čtenj aneb k deklamowánj odhodlány gsau, se

wjce

wjce žiwý básnický duch než hudebnost wyhle⸗dáwá, a každý, ano y prozaické kusy raděgi čte, než ty neyzwoniwěgssj metrycké, gestli se w nich co w hluchých klasých málo kde zrno do⸗zralé nalézá.

To zde na vgmu metryckých prawidel ne⸗vwádjm, ale toho mjněnj gsem: že rymowé básnictwj y bez wyšssj metryky pozůstáwati mů⸗že, tak gak to v wjce národů shledáno gest; nic wssakméně rytmycké, neb pro hudbu odho⸗dlané, wjce ssetrnosti potřebuge. Nacházegj se v Řeků mnohé básně, genž se s základem ryt⸗mycký m nesrownáwagj a prawé hudby nepro⸗zrazugj; neb se w nj žádný takt, alespoň ny⸗něgssj, wynalezti nemůže. Oni vžjwagj mj⸗sto gedné dlauhé dwě krátké, a na mjstě jam⸗bu a trocheu, třibrach, na mjstě spondeje buď daktyl aneb anapest, aneb čtyři krátké: ga⸗ký ž rytem w tom pozůstáwati má? nepocho⸗pugi, a gak se takowé kroky do hudebnjho tak⸗tu vwesti daly, k seznánj nenj; gestli některé slabiky polkli, nebo nadpřirozenau měrau ge čerstwě wysslowili? Ale z toho se widj: že byli teprw při kolj bce hudby; že w tom následowá⸗ni býti nemohau, ani za prawidlo vwedeni bý⸗

ti

ti nemagj. Ano y gegich hudebné hexametry, gak dle ſtegné melodye zpjwati ſe mohly, dle prawidel nyněgſſj hudby těžko geſt ſeznati. Naſſe národnj melodye giſtě metrum hexametru w zpěwu předčj. Pan Helenjk vwádj z Pindara 7, ze Sofokla 14 po ſobě krátkých ſlabik, za přjklad libozwuku; čjmž základy hudebnoſti a rytmu neprozrazuge; wſſakby hudebnoſt metryky řecké bez vwedenj těchto přjkladů lépe potwrdil.

Pan negmenowanec chce hudbau dokázati nepodſtatu přjzwučné prozodye; ale geho ſauſtawa ſe tau ſamau zbranj porážj; v p. on ſkanduge:

v — v — v — — —
Radoſti, tys duchů wážných
v — v — — — v
Dcera z kragin gaſnoſti

Ale bez vraženj čeſkého ſluchu ſe geho po-
v — v — — — v v — —
zycnj dlaužky: Dcera z kragin gaſnoſti nebeſké wyſlowiti a zpjwati nedagj, což wſſickni w hudbě znalcy, y geho oſtatnj ſpolečnjcy dotwrzugj.

Geſt

Gest sice prawda, že přjzwučné slabiky přirozené dlauhosti nepostihugj, ale swým hudebným zwukem a nástupem dlauhost nahražugj, a daleko nadewssecku pozycý předčj. Ta též wada w hudbě předhozená se wjce týká německé prozodye a gegjho básnictwj; přjzwučná dlauhá y krátká stegnau má gakost; a předce magj hognost wýborných a ljbezných básnj a pjsnj, a gegich prozodye gest obranau nassinské, která gi přewyssuge. Že česstina w libozwučnosti mnohé předčj, gest powědomo; wssak okamženj k potýkánj o záwod s ginými se gesstě nepřibljžil; a gestli nad giné w zwučnosti předek zýská, druhé množstwjm wzdělaných spisů honosyti se budau. Přigaté prawidlo: čjm w které řeči se wjce wokálů nalézá, ta že tjm libozwučněgssj gest, zawrhuge negmenec, ale nepodstatně; neb proč medle řečtina tak gest libozwučná, než že tolik wokálů má, a tolik proměn a wýchodů w pádech a hlaholjch vžjwá? A žádný nemůže vgisstowati, že libozwuk řeči s kulturau pokračuge, a poněwadž Ewropa na wysokém stupni kultury gest, že proto gegi nářečj neyljbezněgssj býti musegj. Gistě mnohý newzdělaný gazyk azyatských ostrowů we swém

gi-

ginošſtwj w libozwuku mnohau ewropeyſkau řeč přewyſſuge. Wſſak cýl gedné každé řeči nenj libozwuk, tenť geſt něco přjpadného; nýbrž wſſeobecné ſrozuměnj we ſwém národu. Kdož kdy pochybowal, že Čechowé, tento hudebný národ, mnoho národnjch pjſnj magj? a že mnohé z nich, třebas y čeſké báſnictwj na neywyšſſj ſtupeň wýbornoſti wyſtaupilo, ſwau wážnoſt podržj; že mnohé k anakreontſkým ſe bljžj, a přemnoho ſwau miloſtnau proſtotau, ſwau lepoſtj, miloſtnoſtj a wýtečnoſtj těſſj. Skoro každý krag má ſwé pjſně; gá ſám ſkrownau zbjrku ſchowáwám, a k přánjby bylo, aby někdo zbjrku z wýborněgſſjch na ſwětlo wydal, protože, negſauce tlačeny, mnohými nowými nepatrnými w nepaměť přigdau.

Pan negmenowanec dwa podobné přjklady vwádj: prwnj ſe začjná: „Nenj tu, nenj tu", a geſt vtěſſená, neb y do giné řeči přeneſſená autloſt myſſljnek podržj. Druhá dělá wybrauſſenému eſtetickému cytu pana vwoditele čeſt; w nj ſe wyprawuge: že zežhulička kuká, a dle ſličného wlaſtnjho praudu podobizen ſy při kukánj wzpomene na ſwau milenku, a wy-

ge-

gewuge, že mu srdce ranila, a žádná giná. Podobných pjsnj se w Čechách wjce nalézá, v p.

Krákorá slepice, kokrhá kohaut,
Nemohu na tebe zapomenaut
a t. d.

A zas giná:

Strakatá kobyla, bjlý walach,
Nezapomenu na tebe, ach!
a t. d.

A tyto gsau tak krásné, že se vrčiti nemůže, gestli tyto podlé oné, aneb ona podlé těchto složena gest; a gako tam žežhulečka, tak zde slepice a strakatá kobyla milenku w pamět vwodj.

Dále vwaluge winu na přjzwučnost, že wyššjho stawu tak málo české wersse čtau, protože w nich žádný klasycký rytem nenj; ale newjm, gestli geho pozycý lepššjho sštěstj nabude. Neb wětššj djl těchto panů se raděgi skutečnostj, než básněmi objrá, a ani té neysauzwučněgššj helenské nečte.

Pan pozycnjk při čtenj přjzwučných spisů má na rozmysslenau: máli žalostniti, čili se hněwa=

wati? Ale tato otázka se wjce týká Germanů než Čechů: newjm, kdyby se gim předložila, coby o té geho hluboké cytedlnosti drželi. Čechye při přjzwučné Polákowě básni plésá, a nemnohých wlastenců plody pod ochranu přigjmá, gižliwým vtrhačů vsstknutjm pohrdagjc. Ale tito wlastencowé nechtj odměniti vtržky stegnau měrau, a přegj, aby gegich vsuzowatel a geho společnjcy wlast w swé prozodyi wýbornými básněmi obohatili, napotom od něho gakožto zběhlého muže wsselikau krytyku přigmau; ale do toho času až wsseho cyzého posuzowánj odložj, a swé saustawy do nebe před časem newyhlassugj.

Mimo to: Což přjzwučné práce gsau něco odrodilého? což Lumjrowé nebásnili w přjzwučné prozodyi, gegichž duch Homéru a Osyánowi se rowná, a k tomu v wssj wýbornosti bez přispěnj rýmu mnoho ducha Anakreontowa gewj? Což se nenacházý na sta národnjch pjsnj a zlomků předesslých stoletj w té prozodyi, které Čechye austnjm přenássenjm zachowáwá? Gaké tedy prowiněnj, národnosti následowati? Y dosawad žádný z pozycnjků nedokázal, že gest w stawu, letu ducha Polákowa postihnauti.

ti. Gegich nowě kowané okowy přjčinau gsau, že w hlawněgšjch pracech tohoto wznešeného slohu nepostihnau a po zemi plazyti se budau. Práce Polákowa a našich Lumjrů ostatky dokazugj, gaké wznešenosti a ljbosti přjzwučný sloh schopen gest. Kdyby ta pozycnj prozodyc y sebe libozwučněgšj byla, gest otázka: zdažby za slušno bylo, gj následowati? Gá vwedu přjklad: kdyby pan Polák w Wznešenosti Přirozenj podlé nj chtěl w nowém wydánj pokračowati; kolik tisýc spaniloobrazných, kolik tisýc zwah magjcých slow wypuditi by musyl? Sem tam snadby se mu pošťěstilo, giné slowo dosaditi; ale wšeobecně by se to wywesti nedalo; a kde nynj neyžiwěgšj myšljnky, kwetaucý milostné obrazy se stkwěgj, tamby pozůstaly holé kosti, kterébhy ljbezně snad chřestěly. Gakož cýl každé řeči nepozůstáwá w libozwuku, gako v ptačjch zpěwců zpěw, nýbrž we wšeobecném vrčitém srozuměnj tak základ básnictwj neweżý w hudbě, nýbrž w žiwotném pohnutcugjcým rozwinutj mluwy wášnj a nadchnutj cytem slíčnosti a welebnosti spiatém; a gakož každý y nelibozwučný gazyk, čjm plodněgšj a vrčitěgšj, tjm dokonalegšj gest: tak

takė

také y básnictwj na neywyšssj stupeň wýbornosti y bez libého zwuku přicházý, když wolným praudem nadchnutj w neyžiwěgssjch podobiznách a obrazých duchy cytu plné podnjmá a bawj, a w okauzlené wytrženj vwodj, kterýžto cýl se gistě okowy pozycý dogjti nedá, ale wjce geg zhlazuge; pročež žádným prostředkem k dokonalosti básnictwj nenj, nýbrž překážkau geho wýbornosti gest. Ačkoli w básnjch, zwlásstě w werssowých, zwuk vhlazený se wyhledáwá: nic wssak méně pro libý sloh cyt wyšssjho básnictwj opusstěn býti nesmj; a kdyby y pozycnj prozodye ljbezněgssj w hudbě býti měla, z vwedených přjčin wsseobecněby se vwesti nesměla; poněwadž těmi nowými okowi pozycý celý básnický duch k vtracenj přicházý, a skládánj y té neymenssj pjsně nemalé hlomozenj a kraucenj řeči potřebuge, a nepřirozené wyslowenj působj; kterýchžto wad přjzwučná nemá, a ljbost plodj.

Připustiti se syce musý, a kdokoli se buď Homérowými, buď Wirgilowými werssi objral, wj, že ten okauzlugjcý rytem v wssech Ewropeyských národů se nenalézá; ale žeby se snad předce něgakau prozodyj dosáhnauti dal. Wsselike

liké podnikánj gest chwalitebné, a kdokoli w tom něgakau zkaussku předwezme, třebas se nepodařila, zásluhy v národů sobě shromažďuge. Hlawnj ale prawidlo gest: nic na vgmu powahy gazyka před sebe nebrati; a co kdo podnikne, národu k posauzenj ať předložj, nikoli ale to za neomylné základy před časem nenutká; gistě, posstěstjli se mu, předsewzetj swého dogiti, každý mu slussnau wážnost prokáže, a od národu zbožněn bude.

Wssak klasycký rytem w žádné powrchnj sstupině, w žádném spogenj dwau spoluzwuček we wyhýbánj gich nepozůstáwá; nýbrž w powaze gazyka, kdež hledán býti musý.

Hrdinský werš klasyků, okrasa gegich básnictwj, gest nynj nenárodnj hlahol; neb se w něm Ewropanům ani zpjwati, ani hrdinské národnj činy welebiti nedá. Klopsstokůw Mesyáš gest syce w těchto wersscjch skládán; ale nenj národnj pjseň; gegj předmět náležj wesskerému křesťanstwu, a snad tento druh werssů winau gest, že tato wznessená báseň tak zřjdka se čte; gistě w rymownjch strofách wjceby čtenářů zeyskala; neb tento werš neljbj

se

se národu, nýbrž gen těm, kteřj geg z klasyckých řečj čerpali. K čemuž tedy pro geho zeyskánj celý gazyk přetwořiti, a co papaussek nepřirozené hlaholy přednássetì?

Pan negmenowanec vwádj we swém pátém listu zase zlomek básně hexametrycké, totiž: Řjsse Idealu, w njž wssecka pilnost a wsse braussenj se spatřuge, a y mnohý, genž řeckým a latinským werssům nawykl, a zwuk mateřiny nezpytowal, aneb gemu odwykl, sobě geg snad oblibj; ale kdokoli národnjho sluchu se nezbawil, ten, když každý werš, byť sebe pilowaněgssj byl, podlé národnjho přjzwuku čte, hexametryckého slohu w něm nenagde. K lepssjmu posauzenj přirownám ge s Puchmagerowými z Chrámu Gnjdského:

Gak mile poswátná se w chrámu konala
oběť,
Wesskeren lid se okolo nás sběhl z končiny celé.
Giž gsa tich, wssj wyprawowal gsem kněžině, gaké
W geskyni žehránj nás strassné potkaly
muky

a t. d.

Zde ze zlomků Idealů wyberu ty, které se od přjzwučné prozodye neywjce wzdalugj :

Twé swatosti nechať swěcené w člowěčj prsa ljwá,
Taužba plnj proniká žiwot ohněm háge swatého,
Stálý w srdce legj tisse poklid a sýlu hrdinskau
Wesskery stjny ; božj duchowé gasných v potůčka
Odhalená maudrost tu miláčky wodj zpytugjcý
a t. d.

Cýl toho vwáděnj latinské prozodye gest: gegj rytem a sauzwuk dosáhnauti. Nuže! vwedu zde wzor z Wirgila:

Musa, mihi causas memora; quo numine læso,
Quidve dolens regina deum, tot volvere casus
Insignem pietate virum, tot adire labores
Impulerit, tantæne animis cœlestibus iræ?
&c.

Hned při prwnjm čtenj ſe shledá: že s tau prozodyj tyto wzory doſtjhnauti nemožné; že téhož Rozowce werſſe tak hápawé gſau, že z mjſta nemohau, a že ſe bez ſkandowánj ani za hexametry uznati nedagj: kdežto Puchmagerowy ſwau miloſtnoſtj a ſwým dokladným zwahem ſe k těmto klaſyckým bljžj; z čehož náſleduge: gak brzo ſe s tau prozodyj ten chwalitebný ſměr dogjti nedá, ano y gj nelibozwuk ſe plodj, že zawrhnutj zaſluhuge.

Po druhé wjce. Wáš vpřjmný přjtel —

List VIty.

Z Waſſeho tak dlauhého mlčenj gſem ſeznáwal, že ſe buď od ſyſtemu Wám předneſſeného daleko wzdalugete, buď že ſwým vſudkem až do wywedenj prawidel odkládáte; wſſak gſte mne přiſlánjm obrany pauhé přjzwučnoſti nenelibě předěſyl. Napomjnáte mne: že ſe od cýle daleko wzdalugi; že odpůrcowo vwáděnj Rozowy prozodye poſtrannj wěc geſt, a že geho hlawnj cýl ſchyluge, vtrhánjm wſſe literárnj ſnaženj Čechů poſſlapati; o tom že wětſſj djl knjžky gedná; abych ſtegné zbraně vožil. Mně dobro wlaſti na ſrdcy ležj; a každá nepodſtatná vrážka padá na vražitele zpět ſama.

Wjm, že zaſtáwánjm ſpogeného ſyſtemu mezy dwa ohně přicházým, a že obě ſtrany proti ſobě popudjm; ale mé ſnaženj geſt: s odpory ceſtu k prawé prozodyi prokleſtiti, a mnohými pochybnoſtmi a wywracowánjm ſe gj

do-

dopjditi. Podobná hádánj se sskoditi nemohau, nýbrž posléz prawdu wywesti musegj.

Hanami aneb tupenjm potýkati se nechcy; neb ty gen mysl zatwrzugj a k prawdě nepřiwáděgj, a malitého ducha prozrazugj; a bylobyw skutku směssné, aby se Čechowé o libozwuk pěstmi do hlawy a za vssi tlaukli, a mnohý při těch sauzwučných saubogjch ohluchl aneb o vssi přissel. Ať kterákoli sskola s důwody podstatněgssj prawidla přednese: budu gistě prwnj, kterýž ta zde odemne zastáwaná opowrhnu, a oněch se vchopjm. Ale na pauhé slowo w mateřině nezběhlého zažilé saustawy zawrhnauti, bylobyposssetilost. Nemilé wssak gest oprawdu s těmi se hádati, kteřj spuntownjmi zákazy zawázanj y podstatným důwodům a prawdě na odpor se postawj. Hádka tato se wssak týká wlasti, která půtek zasluhuge, z nichž zysk gediné gj wyplýwati bude.

Můg záwěrek z přednesseného pozůstáwá w tom: kdokoli rytmické básně libuge, ať se gich přjdržj; neb welkau magj cenu; že ale rýmowé básnictwj proto přednosti zasluhuge, že pro wětssj částku národu k wzdělánj občanstwj

a

a k vtěssenj geho schyluge; a národ gest, pro který se pracowati má.

Neboť nenj dokázáno, že rým pauhá hračka a klinkánj gest. Podstata rýmu neposůstáwá gediné w lahoděnj vssjm; syceby brzy každého nasytila a omrzela; ale ona hlauběgi wězý. A tak gako gednotliwé zwuky hudby neaučinkugj, a vžjwánj takowých brzy omrzý, a gediné gegich spogenj do sauzwučné celoty srdce mocně podgjmá: tak se to y s rýmem nalézá. Geho ohlas sám w sobě aučinek slabý má, a snad y vnawuge; gako neustálé opakowánj gednotliwého hudebnjho zwuku. Wssak když rým gako vmělecká plodina se wzděláwá, kde k rozličným obrazům stegně zněgjcý hlaholy se hledagj, a takowé w smyslnau celotu se spogugj; teňkrát widy, wýznamy a zwuky hluboce spogené, tjmto smyslným prostředkem wjce smyslně se než rytem wtisknau, a přitom mocnosti ducha zabawugj a geho aučinliwost množj. A tak rým ne gako powrchnj ohlas, ale co mistrowský plod, wnitřně scelený, s prozodyckým chodem spogený, čistý wýlew wnitřnj cytedlnosti, w gednotě smyslů a ducha, w spolku smyslného a netělesného před-

mě-

mětu, hlaholem a sauzwukem aučinkuge, a ony temné cyty budj, které hudba a zpěw praudem do srdce legj.

Mnozý rým „nepřirozenau rodinau" nazýwagj. Ale zdali y hudba lidskému pokolenj přirozená gest? Mimo to, má rým swůg základ w hudbě, a co k zpjwánj odhodláno gest, to rýmem kauzedlněgi působj. Mák rým y tu powahu do sebe, že hrubost řeči brausý a hladj, a že y drsnatá řeč gjm ljbezněgi znj. Rým y také wděluge sauzwuku, a gak swau hudebnau powahau, tak y zbuzenjm obrazotworné mocy a zabawenjm wyšssjch ducha mocnostj dwognásobnj mocý na cyt dorážj. To wssak se wyrozumjwá o básnjch, které gsau plny ducha; neb prázdné toho, kdyby sebe rytmičtěgi složeny byly, gsau gen holá drchanina. Také rým ten zysk poskytuge, že celý werš k slyssenj pozorný činj, a skoro w gedno slowo sljwá, a tjm zněgjcým sebe wzdáleným slowem swazuge, a celau strofu spoguge; tak že w rytmjch myssljnky wždy napřed pádj a spěchagj, w rýmech ale gako wkowané swau wahau kráčegj, a dle potřeby dlj.

Wjm,

Wjm, že se namjtá: že Řekowé, kteřj nám mnohý libý a wýborný kwět básnického ducha pozůstawili, a gegich následownjcy Řjmané, rýmu nepřigali. Ale Helenowé této hudebné pomocy nepotřebowali; neb gegich řeč gakožto ta neylibozwučněgšj, neywzdělaněgšj, které se dosawad žádná newyrownáwá, gest skoro giž w proze rytmika; pak gegich básně byly k zpěwu složené, a mnohé y při čtenj byly s hudebnými strogi spogené, při čemž se wyšsj rytmika odstraniti mohla; ano y při wzstupowánj wzdělanosti podrželi w swých básnjch něco hudebného, k čemu arcy gegich hlaholná řeč nemálo prospjwala.

Řjmané byli ale gediné slepj následownjcy Řeků. Gegich básnictwj gest pauhý ohlas řečtiny; wšak řeckého libozwuku nedosáhli, a w mnohých básnjch, gako w Propercyowi, w Katulu a Marcyálowi se giž rymowý ohlas s opakowánjm stegně znĕgjcých slow ozýwá.

Co se týče řečj nowých národů, skoro žádná ljbosti řečtiny nepostihuge. Gegich básně gsau wjce k čtenj než k zpěwu odhodlané; pročež hudba, která tak welikau mocnost na

obra=

obrazotwornau moc má, gim chybj, a zapotřebj magj, schodek ten ginau pomocý dosaditi, což se wynalezenjm rýmu doplnilo, který hned we wssech řečech přigat byl, a za národnj wlastnost Ewropy se vznal.

Národowé polednjch kragin, kde nebe ljbezněgi se vsmjwá, a gegich cytowé autlegssj gsau, přigali ženský rým; národowé Sewerů ale wjce mužský, wygma Poláky, kteřj ho neznagj. Čechowé ale obého s prospěchem vžjwagj; ženský ale w čeſſtině wjce ljbeznost a sýlu plodj, a wjce k následowánj gest, gehož aučinek w Polákowých básnjch se shledáwá. Rýmem byla planina obrazotworná otewřena, a schodek hudebných hlaholů dosazen, a vžjwánj geho vstawičnau wyšſſj krásau, vtěssenostj, libozwučnostj a přjgemnostj rozmnoženo bylo.

Mnohým protiwnjkům rýmu tato wýbornost nepostatečná a nedokázaná zdáti se bude; ale kdokoli wýborné básně Wilandowy, geho Oberona, Amadisse, a geho vtěssená Wyprawowánj; kdokoli hudebného Tassa, a nebeského Ariosta četl; kdokoli wýlewy dusse Pe-

trar-

trarkowy cýtil, ať se wyzná: přálliby takowé bez rýmu čjsti? a gestliby s geho wywrhnutjm mnoho přjgemnosti k ztracenj nepřissło?

Pjsně Petrarkowy bez rýmu bylyby prázdné milostného ducha, a geho Laura by se nestkwěla tau okauzlenau lepostj a sličnostj.

Gen nevčené rymowánj, prázdné básnického ducha, přiwedlo ten způsob básnictwj k owssedněnj; wssak geho mistrowské práce důwěrnost k němu prwnjm čtenjm se nawracuge.

Kdokoli ale rýmy opowrhuge, a helenské rytmiky se přjdržuge: y ten wážnosti hoden gest. Nebo česstj Lumjrowé, a za nyněgssjch časů božský Klopsstok dokázal, že y w přjzwučné nerymowné prozodyi wznessené básně wywesti možná gest. Zbytky nassich národnjch básnj takowau wznessenost, sýlu a vtěssenost gewj bez pomocy řecké metryky, že doposawad w těch wýbornostj dostiženy nebyly. Wssak kdokoliby gich následowati chtěl, zwlásstě w přjzwučné prozodyi: tenť nemalé sýly ducha zapotřebj má. Od spogené přjzwučné prozodye s časoměrnau mnoho se očekáwati dá, poněwadž se takowá k wssеobecným prawidlům

blj=

blj̃žj ; a giž mnohé milostné práce wsseobecné pochwaly zýskaly.

Ano, y kdo w Rosowcowě prozodyi pracowati chce, ať swé sýly pokusý ; gen ať žádný začátečnjk do rytmické prozodye se nezabjrá ; neb ta zwlásstě hudebné vcho, pak pilnosti a braussenj potřebuge ; a gen wýborným básnjřským duchem a wznessenostj myssljnek slávy sy wyzeyskati může. Tento způsob metryky se k wyšssjm lirycký m a tragickým básnjm obzwlásstě hodj ; a w těch rýmy daleko přewýssj. Ale ať každý následownjk řečtiny a latiny nemyslj, že gegich metryka, gegich hudba na neywyšssj stupeň dokonalosti wystaupila ; že měřenj slabik dle gegich způsobu libozwuk působj ; že gegich swobody w metryce okrasa gsau ; že kytara, heslo hudby, neydokonalegssj hudebný nástrog gest ; a že bez následowánj gegich metryky, gegich pozycý, Ewropa nic wýborného wywesti nemůže! — A gako Ewropa w hudbě nad starožitné národy daleko předčj, tak že gegich k nassim zpěwohrám přirownaná, gen sprosté drnkánj býti se zdá : tak také Ewropa w básnictwj pozadu neostala, aby s nimi o záwod potýkati se nesměla. Gen

ať

ať každý swau národnj powahau dále pokračuge, gak to ginj oswjcenj národowé konali.

Dřjwe než toto liternj dopisowánj skončjm, chcy něco o nyněgssjm stupni českého básnictwj podotknauti: gestli ono tak bjdné a ničemné, gak o něm geho hánce wdáwá; aneb gestli w něm něco pochwaly hodného podotknuto bylo, a gestli wsylowánj mnohých mužů někaké zdárné kwětiny wywedlo.

Za zradu wlasti by se počjtati mohlo, kdyby se mnohých mužů pracem, které o záwod s klasyckými giných národů potýkati se mohau, patřjcý slussnost prokázati neměla. Wětssj djl gest gich na žiwě, a chwátagj k dokonalosti. Wssak nelehko gest, žigjcých mužů posuzowati, by gich ani newrazyl, ani od prawdy se wychýlil; mimo to, wlastnj láska každého o stupeň a snad o wjce w geho očjch powyssuge; wssak hodlám se tomu tjm wyhnauti, když podotknu, kdo co giž pro wlast wykonal; a gestli kdo co wýborněgssjho wywede, toť gemu nowý wěnec wyzeyská; gakého owoce donese, budaucnost dokáže: toho nynj nelze posuzowati; a pak wsudkowé gen

ten=

tenkrát neauhonnj a neyčistssj býwagj, když smyslowé spisowatele w prach se proměnili.

Stupeň, na kterém nowá česká literatura wězý, gest z mládenectwj do mužského stawu wstupugjcý; gest kwět mocně pučjcý a se rozwjgegjcý.

Wáclaw Thám byl prwnj, genž dwě zbjrky nowých básnj shledal, w nichž wětssj částka geho práce byla. Pozůstáwagj na wětssjm djle z překládánj, a wygewuge se w nich giž wznikagjcý sloh, a mnohý milostný kwjtek se tam nalézá, an na českém Parnasu nezwadne. Wydawatel prozrazuge Bürgrowa ducha; sskoda, že toho gen při těchto dwau swazcých zanechal. Mnohý z této společnosti básnického ducha gewj, a žádný z nich, kromě Wáclawa Stacha, na stezce k Parnasu nesetrwal.

Stach w odách, zwlássť pobožných, předmětem sláwy sobě wydobyl; sskoda, že swým pracem posled njho wybraussenj neodělil, což gemu při druhém wydánj mnohý geho liternj přjtel gistě prokáže. On též y schopnost k satyře wygewil; geho satyrycké wýpady, genž něco se žlučj smjssený gsau, s potěssenjm se čtau.

Wně-

W několika letech nato powstal nowý spolek básnictwj, an w snaženj déle setrwal. Neunawený Puchmager wydáwánj poetických plodů na sebe přigal, a k pěti swazkům to přiwedl. Tento klasycký včenec se zwlásstě na mateřskau řeč oddal; mnohá léta na český slowník znamenitý sklad sebral; geho německý slowník, an pod gménem pana Dobrowského wycházý, giž zcela wyhotowený drahně let v knihkupce Herrla ležj a prachniwj, ač k tisku připrawený; a by w čeſſtině wyniknauti mohl, se slowenskými nářečjmi, zwlásstě s polským a ruským tak se seznámil, a russtinu tak sy přiwlastnil, že w nj gramatyku dle slowanského ducha wydal, která gistě Rusům za základ budaucých bude, a gemu nesmrtedlnau powěst v slowanských národů zýská.

Bohatstwjm klasyckých řečj a franſſtiny okrássen, s duchem slowenčiny známý, snažil se čeſſtinu k básnjřskému slohu a nadchnutj wzbuditi; a geho hudebná ljra, djlem wznessenými, djlem ljbeznými a sauzwučnými hlaholy, gi také wzkřjsyla; on básnil w prawém českém duchu, a obohatil mateřinu prawými názwy, které za přjklad zůstáwagj. Geho

ho Přenocowánj Ládino, oba na slečnu M. B. z R. wygewuge milostnau ljbeznost, která se gen we wlasstině nalézá. Geho každý wers, každý rým gest hudebný; geho ody prozrazugj wznessenost a ducha Horácowa; geho bágky s Lafontainem o záwod zápasý; geho Chrám Gnjdský samy milostenky gemu kauti pomáhaly: skoro každý wers Wirgilským způsobem wypilowán gest, a gewj rozmanitost a libozwuk. Geho práce gsau ty neywybrausseněgssj w česstině, pročež také neyljbezněgssj. Zde nelze wýtahy z geho spisů toho dokazowati; nebby mé psanj w knihu se obrátiti musylo, a každý se při čtenj gich o tom přeswědčj.

Mezy geho neyhlawněgssjmi společnjky nalézá se Wogtěch Negedlý, tento půwodnj a neyhogněgssj básnjř. Helenskými a latinskými poklady obohacen, an hrdinské pjsně Tassowy a ostrowtipné plody Floryánowy w půwodnjch řečech zpytowal, gewj w spisých důmyslnost, wznessenost, klasyčnost; brzy žhaucý oheň, brzy ljbeznost milostných cytů, gako kwetaucý garo. W nich se nalézá dchnutj dobromyslnosti a lásky k člowěčenstwj, tak gako plynutj

ge-

geho žiwota gest. Geho lirycká báseň, Poslednj Saud, prozrazuge welebnost, wysoké nadchnutj a žiwau obraznost, tak že čtenáře wkauzlj w zřjceniny wessterosti, které zřjti mnjme; gako v widěnj hledjme powstáwati minulé národy z prachu w krásné odmladnosti. Báseň tato gest plna krásných obrazů a wznesfenosti. Z geho epických básnj dchne duch Wirgilůw; geho stance w (předělaném) Otokaru blj̃žj se Tassowým, gjmž on také Čechům gest.

W wýsosti ody postihuge slawné ewropeyské básnjře; w milostných pjsnjch gewj Petrarchowa ducha. Geho balady gsau kwetaucý plody čistého milostného srdce; gsau národnj zpěwy, w nichž mládež vtěchu a sslechetné wzdělánj nalézá. Geho mudrcké básně prozrazugj hlubokého znalce lidského srdce; gegich sloh atický gest. Geho žalozpěwy gsau melancholické srdečné wýlewy žele a neyhlawněgssj památky wlastenců Čechye, a sstastný, an tohoto oslawenj docházý! Y w proze tento básnjk wynikl. Geho kwetaucý, brzy ohniwý, brzy přjgemný sloh, dle potřeby předmětu, gak w milostných idylách, tak w epických předwrženjch

wzdě=

wzdělaného ducha a klasyčnost wyzrazuge. Geho satyrycké básně gewj čilost. Hognost geho půwodnjch spisů přewyssuge wssecky giné spisowatele, a neyhlawněgssj gesstě Čechyi negsau známi, a přjhodného času očekáwagj.

Také pan Jan Negedlý, cýs. král. Radda, záhy k té společnosti přistaupil, a dokázal, žeby českým Tirtheem a Alceem byl w stawu býti. W prwnj pjsni Iliady s prawým Homérowým duchem Čechy seznámil; geho přeložený gest klasycké. Giž toby postačilo, wážnost v Čechů gemu zýskati; ale on wlasti wjce se zawděčil.

Známý se wssemi gazyky wzdělaněgssjch ewropeyských národů a hluboký znalec swé mateřiny, opustiw k sstěstj česstiny werssowné básnictwj, nastaupil dráhu, kterau proklestiti musyl, a při geho hluboké krytyce a mnohostranné včenosti geho vsylj podařiti se musylo; on nám wywedl poetickau prozu, a obohatil wlast neywzáctněgssjmi plody slawných národů.

Geho přeložený z řečtiny některých rozmlauwánj Lucyánowých a zlomků z řjmské literatury prozrazugj sýlu a gadrnost řeči. Milostné a autlé práce Gesnerowy gsau s čistau wlastnostj a ljbeznostj přeneseny, a předčj nadewssecka giná překládánj druhých národů.

Poezye neydůmyslněgssjho Franka, Floryána, přenesl bez vgmy půwodnosti, což gistě nelehké snažení bylo. Z Pope ohniwé eklogy, čtyři počasý. Z Younga wznessené, kalokrewné rozgjmánj tak wlastně zčesstil, že za druhý originál držány býti mohau. Geho práce gistě za wzor Čechům ostanau, a tak lehce ho žádný nepřewýssj, a každý Čech za takowé podniknutj a seznámenj neywýborněgssjch cyzozemských mistrowských kusů, tak rozdjlného druhu a odporných předmětů, djky w srdcy gemu ponese.

K této básnické společnosti Jozeff Rautenkranc básněmi též časně přispěl. Básnjř tento za Anakreontem spěchal, a wěnec, gegž milostenky mu vwily, w mladistwém wěku přigal.

gal. Wraucnými a sladkými cyty srdce cytedlné pogaw, y k wyšssjmu letu se strogil, když ssipka smrti geg zachwátila.

W Čechách duch se rozněcowal wlastenstenský; y w Uhřjch powstali ctitelé wlastenského gazyka; ozdobeni gsauce známostj klasycké literatury y nowěgssjch národů, swými básněmi Čechy radostj naplnili.

Girj Palkowič, počjnage běh swůg literanj, Můzu ze Slowenských hor do swěta poslal. Gaká zde wznessenost! gaké wraucý cyty! giž nic nechybj, než werssů hladkost, které gediné stálým pilowánjm a newnawenými pracemi básnjř dosýcy může.

Verum ubi plura nitent — non ego paucis
Offendar maculis.

Sskoda, že tento originálnj básnjk s gingými učenými pracemi se objrage, básnictwj wýhost dal, an Horácem Čechům státi se mohl; ostatně geho zásluh geho přes dwadcet wydaných klasyckých spisů, a zwlásstě slownjk, gjmž

wssecky dosawad wydané daleko přewýssil, a gjmž zwlásstě sstudugjcý mládeži wýborně poslaužil, potwrzugj, o kterých, ssetře krátkosti, mně nelze wjce zde vwesti.

Po něm Bohuslaw Tablic, we wssj rozmanitosti rozwinuw ducha swého okrasy, y lahodnými pjsněmi y filozofickými básněmi okauzlil duchy: w Elegii na Pawla Gežewiče s řjmskými o záwod běžj; we filozofických básnjch Čechye potud podobného nemá. On nám bude Tibulem a Hallrem; o geho wýborných pracech wsseobecná pochwala znj.

Rožňag, w němž ne litera, ale y duch Anakreontůw a Bionůw přebýwal, gako autlá kwětina swau přjgemnostj wábil; nad geho brzkau ztrátau Čechy slze kropj.

Také se ozwala Můza Morawská, která v lidu w nemalém zaljbenj gest, a obljbená pozůstane. Tato zbjrká rozdjlné gest ceny. Gegj skladatel Jozeff Galaš w nábožných a mrawných básnjch českým Gelertem gest; geho pjsně

sně wenkowské ljbeznost gewj, a mnohé se mu mistrowsky podařily; w občanských pjsnjch mnoho důwtipnosti prozrazuge; sskoda, že mnohým klasycká chuť a wybraussenj chybj.

Též w Čechách na českém Parnasu později se ozwali:

Jozeff Jungman Čechy neywýborněgssj prácý nowé ewropeyské literatury, totiž: Ztraceným Rágem, obohatil, přeloženjm, které y tewtonské y giné gak w sýle, tak w krátkosti, a w dokonalosti přewyssuge. Cokoli týž z Lucyána, z Pope, z Bürgra, z Ssilera do češstiny uwedl; cokoli půwodnjho složil, mistrowské gest. Tento učenec také wlasti zbjrkau přjkladů, w nichž mnohý neznámý kwjtek se nalézá, wýborně poslaužil, čjmž sobě nemalé sláwy zeyská.

Tohoto klasyckého učence odchowanec, Antonjn Marek, sslepěge mistra swého nastupuge; w odách, w milostných pjsnjch, w epistolických wzořjch, w překládánj Ssilerowých prácý básnického ducha ukázal; y mudrcké spisy pro wlast

připrawil. Wlastenectwj gest geho swatý cyt, gjm wlast k sláwě křjsý. Těmi wzory, co na swětlo wydal, wygewil: že čeho koliwěk se v chopj, klasykem českým bude.

Wáclaw Hanka w milostných básnjch nad giné předčil, které autlost cytu, srdečnost a hudebný sloh gewj; w tomto druhu básnictwj gistě gména mistra sobě wyzýská. Také gemu nesmrtedlná powěst za zachowánj zlomků českých Osyanů pozůstane, a bez geho známosti staré česstiny a slowanských nářečj by tento snad poslednj zbytek k zmařenj a k setlenj byl přissel; y geho starobylá skládánj wděčnost v wlastenců gemu zýskagj.

Frantissek Rayman we swé epické básni: Mářj Magdalena, wýborné myssljnky, básnický oheň a tworného ducha prozrazuge. Kdyby při druhém wydánj polohu dle zdánj gistého mistra změnil, aneb buď rytem zwlásst, nebo rým bez hexametryckého rytmu sobě zwolil, báseň ta by klasyckau cenu zýskati musyla. Geho Jozeff Egiptský, též básnického ducha gewj. Od tohoto včence, když sobě básněnj

nj dalſſj oblįbj, a eſtetyky prawidel ſſetřiti, a werſſe pilowati bude, mnoho ſe očekáwati dá.

Bog pohanſkého wěku s křeſťanſtwem obrazuge Čechům Jozeff Linda; w barwách ljbezných předſtawuge blahoſt ſtarožitného pohanſtwa, a oſwjcenj geho pochodnj wyššſſjho náboženſtwj. Miloſtné a heroické epizody ſwazugj tuto wýbornau epickau báſeň; z nj wane duch báſnický ljbeznoſtj a ſylau wynikagjcý. Geho baláda Poděbrad podobně wykazuge mu mjſto mezy klaſyky. Ten ſamý y w proze Čechům giž mnoho poſlaužil, y od něho Čechye klaſycnoſti očekáwá.

Zkauſſky, kterých Dominyk Kynſký, prof. w Brně, z Horáce, z Teokryta a giných Čechům poſkytl, prozrazugj muže w helenſké a latynumſké literatuře přezběhlého; tento včenec gewj we wſſech ſpiſých oſtrau krytyku a mnohonáſobnau včenoſt. Geho Papauſſek atickau ljbeznoſtj w miloſtném ſlohu přednáſſený, oſtane wzorem lehkého a přjgemného předneſſenj, a gewj zběhloſt ducha čeſſtiny. Ten ſamý lepoſt a vſſlechtiloſt originálu dle powahy čeſſtiny poſtihl,

ſtihl, a k přánjby bylo, by Čechyi swým Horácem, tjmto wýbornjkem lirycké hudebnosti, obohatil. Muž tento prozrazuge klasyckau češſtinu, a geho prozaické práce dokonalost gewj, gjmž Čechye giſtě honoſyti ſe bude, a on gj mnohem geſſtě poſlaužj.

Z nenadánj wyſſel z Morawy Frantiſſek Sſtěpnička, a Čechowé hleděli s podiwenjm na ſſťaſtného báſnjře. Wenkowſké radoſti w ſladkém wygewuge zpěwu, mnohé báſně gewj autloſt ſrdce; w rozmlauwánj s Taſſem hluboký rozſudek včenoſti wyneſl, a ſatyryckau ſchopnoſt prozradil; a ſſkřiwan, wznáſſege ſe w odě k nebeſům, vkázal, gak wzneſſenoſt čeſká duchy kauzlj; giſtě on ſwým wzneſſeným letem, wřelým cytem a zběhloſtj miſtrowſkau w kwětném a libě plynaucým ſlohu, ſwau wzdělanoſtj wěnec neſmrtedlnoſti na čeſkém Parnaſu ſobě wyzcyſká, a mnohé ſwé ſoky za ſebau zanechá. A gako geho ody ſetrwagjcý wzneſſenoſt gewj; tak geho menſſj báſně ljbeznoſt a wýtečného ducha prozrazugj. Nemalá záſluha také pro wlaſt gſau geho prozaické kuſy, z nichž duch Lucyanůw

wa=

wane; a tento včenec nemálo gesstě Čechyi poslaužj.

Z dawu se prodral Wogtěch Sedláček, orličjho letu w odách skaumage, patře na Čechyi kwetaucý, na muže wznessené, na hrdiny ctné, na města wlastenská: a gako Pindar zápasenj a záwody Grécye slawil: tak tento český sskřiwan wyšssj předměty, a což božského, což krásného, což wlastenského w obžiwené wlasti zočil, ljrau hudebnau horliwě slawil, a rozžehl lásku wlastenskau, která co čistý Westin oheň w srdcých wlastenců hořeti bude. Geho básnické zkaussky prozrazugj hudebné vcho a sauzwuk; geho chwalozpěwy na Plzeň, na Maryánské lázně, na geho Excellencý Pána, Pana Frantisska hraběte z Kolowratu Libssteynského, wýsost ody, praud nadchnutj a prawý básnický oheň prozrazugj. Tento včenec sobě y w řečnictwj sláwy wydobyl; geho horliwost k wlasti mnohého wlastenskau láskau roznjtila, a mnohá klesagjcý mjsta wlasti zachowala. Ten samý hned počátkem k dokonalosti postupuge.

W ge-

W geniálnjm snaženj auplné mladistwé sýly wynikl Milota Zdirad Polák Wznessenostj Přirozenj. Báseň tato gest proňata lirnckým duchem. W plnozwučných hlaholjch znj wesebně a slawně geho harfa, když wessferost, nesmrtedlnost, swěty wypisuge: strassno=wznessené, když Alpy a Wezuw obrazuge, ale ljbezně zwuky znėgj, když gegj kwetaucý krásu waljcý přjgemnostj kauzlj. Swau žiwau obraznostj a básnjřským nadchnutjm mnohé básnjře přewyssuge; geho obrazy gsau wssudy w neyčistssjch ckauzlugjcých barwách, w básnické okrase přednessený; ragskau spanilostj a blahostj pogjmá každé cytedlné srdce geho milostný duch, a odkrýwá čisté sličnosti swěta, kterých bydlitel geho, na ně hledě, newiděl. Co Kleist w prozpěwowánj Gara; co Tiedge w swé Uranyi, co Koseğarten w opisowánj přirozených scen (přjhod) Germanům; co Tomson w swých čtyřech Počasých Angličanům gest: toť gest Polák Čechům. Swým gadrným, plnozwučným, kwetaucým, obrazliwým slohem dotwrzuge: gaký duch w něm bydlj, gaké ljbeznosti a sauzwuku češstina schopna gest. Tento národnj

dar

dar ostane hrdostj Čechů. Tento básnjř sobě zwolil w dotčené básni osminohé wersse, kterýžto druh werssů sám w sobě wlačiwý gest; ale w geho rukau ty neywýborněgssj wersse gsau; také přimjsyl mezy ně lirycké metry, které tuto báseň w letu pozdwihugj. Geho ostatnj básně milostnost, básnický oheň a žiwost gewj, a Čechye gednjm hlasem wěnec sláwy mu připrawuge.

W lehce plynaucým slohu ozwala se Chmelowa Můza; tento včenec ljbeznost a čistost, a autlost cytu gewj; a Čechye od něho mnoho k očekáwánj má.

Také zaslussno gest, dwé mladých včenců připomenauti, které negmenowanec "krasocytnými Geniemi„ nazýwá, tokiž: Ssafařjka a Palackého. Gegich zkaussky w Hromádkowých zbjrkách vwedené, a Ssafařjkowa: Tatranská Můza, zwlásstnj schopnosti wygewugi; a poněwadž pan negmenec ge lépe znáti přjležitost má, náwěsstj to o gegich wýbornosti každý Čech s radostj slyssj; a když na v-

we-

wedenj řeckého rytmu pracugj, Čechye toho těžkého wloženj, které se w Ewropě dosawad nezdařilo, snad se dočká. Negmenowanec byl-by byl lépe vdělal, kdyby wzory od těch mužů do swého spisu byl wzal; snadby lépe gimi sauzwuk w pozycý dokázal. A gako Němcy wywedenj hexametru sprwu za nemožnost drželi, a předce posléz takowý wywedli; tak gá wywedenj klasyckého rytmu za nemožné nedržjm, nýbrž gediné pochybugi, že se pozycými wywesti dá. Tito včency, ať mladistwau sylau giným způsobem geg, než giž pan Negedlý a Puchmager začali, wytwořiti skaumagj; každé gegich podniknutj bude Čechům milé, a sláwy v potomstwa rytmem, když se gim posstěstj, gako Polák přjzwukem sobě w rozdjlných druzých dobudau.

Také y Thalie y Melpomene nassli w Čechách swé ctitele, kněžj a miláčky. Hned za panowánj cýsaře Jozeffa IIho, otce poddaných a rozmnožowatele wzdělanosti, powstalo česské diwadlo, které bylo s takowau horliwostj přigato a ssetřeno, že kdykoli nowá hra

se

se prowozowala, aneb zpěwohry, Praha se shlukla, a weliký djl pro nedostatek mjsta swau wlastenskau dychtiwost odložiti musyl; ale za dnů nasſich zaſſlo!!

K podiwenj gest, že w Praze národnj diwadlo pozůstáwá, které česſtj stawowé na národnj náklad wystawěti dali, a že w něm česky hráti zakázáno gest, ledwa gen na obzwláſſtnj suplikowánj, a to gen, když něgaká zbjrka pro něgaký chudý ústaw dogjti se chce, kdežto předce w Praze sotwa desátý djl pauhých němců se nalézá, a kde dewět desýtek lidnatosti we swé národnj řeči hry poslauchati w stawu, a kdežto národ český předce we swé wlasti wjc než dwě třetiny lidnatosti obnáſſj, který horliwostj hořj pro swého krále žiwot y gměnj proti wſſem nepřátelům wynaložiti, a toho w poslednjch letech gasně a slawně dokazowal, a gemuž smutněgſſj myſſljnka nenj, gako snad některému sausednjmu mocnáři w podrobenj přigjti. Při takowé dokázané wlastenské lásce na ničem giném nepozůstáwá, než aby se Pražané k swému mocnáři obrátili, který každému národu národnosti sprawedli.

dliwě popřáwá, a w takowé ho ochrañuge, gakož y Čechowé we swém bywſſjm vtlačeném gazyku mocné zaſtánj proti swým nepřátelům obdrželi; giſtěby čeſké diwadlo zpět ſe nawrátilo; giſtěby mnohý z wlaſtenſkých ſtawů, na způſob Vhrů, ſwaté powinnoſti, ſſetřenj národnjho gazyka, gako gegich předkowé, ſe přjdržel. Dokawad Praha nebude mjti opět ſwého čeſkého diwadla, dotud wážnoſt wlaſtenſké řeči, dotud wljdná wzdělanoſt ſe nerozſſjřj; při těch těžkoſtech geſt diw, že Čechye muže má, genž nemálo pro diwadlo podnikli; neb gediné prowozowánjm a ſokowánjm ſe dokonaloſt dogjti může.

Za nyněgſſjch čaſů gſau dwa muži, kteřj ſobě cti dobyli. Jan Sſtěpánek, ctitel Thalie, mnohými weſelohrami a činohrami Čechyi poſlaužil, mezy kterými mnoho wýborných kuſů ſe nalézá; on geſt zwláſſtě zběhlý w rozmlauwánj, ſchopný w obrazowánj, ſſťaſtný w komickém wtipu, a w komické ſyle, a we wygewenj a w zachowánj charakteru. Geho wzor we weſelohrách geſt ſkutečný ſwět, gegž w rozmanitých obra-

zých

zých wýtečně wytwořil; čehož také dosáhnul. Geho Sswedowé, pak Jaroslaw a Božena, básnického ducha a mistra gewj, a k očekáwánj gest, když nynj práwě poznowu mnohé po-opravené a přepracowané kusy wydáwá, že sobě gména mistra, gehož dogjti w stawu gest, we wssech pracech wyzeyská. On také w odách dokázal, že y wysokého letu schopen gest; a ljrau palmy dogjti může.

Ginau drahu prof. Klicpera sobě wywolil; on se snažj zwlásstě w smutnohrách wyniknauti. On obrazuge ne tak skutečný swět, gako diwoké wássně, čudné přjhody, osudné a podiwné přjběhy. Geho wzor gest Ssekspjr. Při geho powolánj gako včitele básnjřstwj, kde se s ostrau krytykau w slohu objrage, kde w známosti lidského srdce a powahy denně prospjwá, a při geho náklonnosti k diwadelnjm pracem Čechye mistrowské kusy od něho k očekáwánj má. Práce geho gewj žiwost, čilost a rozmanitost cytu, plnost a praud nadchnutj; a Čechye daufá, že swého mistra dostjhne.

Než,

Než, Přjteli! o literatuře howořiti přestanu, musým gesstě zde dwau mužů připomenauti, genž wlasti gak pracý tak zbjránjm mnoho přispěli; tito gsau: Hromádko a Hýbl. W gegich zbjrkách se mnohý kwjtek nalézá, an básnického ducha wygewuge. Sskoda, že Hromádkowa horliwost tak brzy k vtlačenj přissla. Hýbl gest neyaurodněgssj literator Čechye; we werssjch syce mnoho nepodnikl, ale w proze sy zásluhy zýskal. Geho práce wzdělanost, zdrawý vsudek wygewugj. Tento včenec sobě lehce plynaucý sloh, který mezy básnickým a obecným se wznássj, přiosobil, w němž rozmanité wyprawowánj se mu wýborně dařj. W geho satyrách duch básnický wyniká. Mnoho také hystoryckými pracemi přispěl, a některé diwadelnj hry a giné spisy wlastně a dokonale zčesstil. Geho Rozmanitosti a Český Hýllos obljbenj spisowé gsau, w nichž wzdělánj y obweselenj národu spoguge, a geho nemalá zásluha gest, že wssecky geho spisy prawau česstinau ozdobeny gsau.

Odewssech těch zde vwedených mužů, genž o zwelebenj wlasti pečugj; kteřj skoro se-

wsse-

wssemi ewropeyskými literaturami známi gsau; kteřj w krytyce prawé chuti, wzdělanosti a metryckém slohu dozráwagj, wlast mnohé dodělané práce k očekáwánj má! Mimo ty mnozý z těch, kteřj w zbjrkách gen některau kwětinau přispěli, mezy kterými se y libé práce českých básnic nalézagj, a při swém powolánj w tichu s Můzami se objragj, nenadále mnohau dozralau pracý wlasti poslaužj. Také se nemalý počet mladých včenců nalézá, an wlastenskau láskau plápolá, an na swém wlastnjm wzdělánj pracuge; literárnjm pokladem se obohacuge, a s taužjcý a snažjcý sylau mnohé přewýssiti a nad giné předčiti vsyluge, mezy nimiž se nemálo ginochů, plných schopnosti, ohně a čilosti nalézá; mnohý z nich při swé žjzni, by se wlasti a čeſſtině zawděčil, nemálo podnikne! Blahá se české literatuře vkazuge budaucnost; gestli tenkráte k kwětu nepřigde, mnohých oběhů Branowých a zwláſſtnjch ſſťastných přjhod k tomu potřebowati bude.

Y ſſťastný vkaz pro Čechy gest, že za básnjřstwjm w patách giž wážné vměnj pokračuge.

čuge. Lékařſké knihy wſſj hlubokau včenoſtj ozdo=beného w lékařſtwj doktora Jungmana w dokona=loſti s ſpiſy giných ewropeyſkých národů potýkati ſe mohau. Roſtlinář Jana Preſla a hraběte z Berchtoldu w důkladnoſti a podſtatě podobným zdělaných národů ſe rowná, a geſt prawý poklad Čechye. Práwnjmi ſpiſy Jan Negedlý a Antonjn Pawlowſký wlaſti wýborně poſlau=žili. W bohomluwectwj Čechowé ſe neyhogněg=ſſjmi ſpiſy wykázati mohau, z nichž wětſſj djl wýborný geſt.

W hyſtoryi prof. Kynſký ſwými zlom=ky dokázal, že ſſlepěgi Tacytowých náſledowa=ti bude. O by muž tento Čechyi wſſeobecnau hyſtoryj obohatil! Wýborné práce w Pánu ze=ſnulého Pelcla a Wáclawa Kraméryuſa, nowé=ho Weleſlawjna, Čechye ſlawj. Takéby k přá=nj bylo, by Pabſt kronyku čeſkau do nyněgſſj=ho čaſu dohotowil: giſtěby tento ſchopný muž, prázden auřadnjch pracý, w mnohém wlaſti po=ſlaužiti mohl. Bohumjr Dlabač potěſſil wlaſt gegjm popſánjm, a zachowal gména čeſkých vmělců w ſwé biografii. Giřj Palkowič Če=

chyi

chwi gak topografij Wherskau, tak ginými spisy welmi poslaužil. Od Zdirada Poláka očekáwá wlast popsánj cesty do Wlach, a geho gméno dotwrzuge, že práce tato přewýborná bude. Mnozý ginj důkladnj muži, gako Sedláček, Zahradnjk pracugj na mudrckých a matematyckých spisých newstále, a od nich se wsse wýborné očekáwati dá.

Mezy ostatnjmi prozaickými spisowateli zwlásstě Liboslaw Ziegler (Cýgler) mistrowským přeloženjm Telemacha, zlomky z hwězdářstwj, ano y básnickými zkaussk ami wynikl, a gméno klasyckého spisowatele sobě zeyskal. Také Sychra wydánjm rozličných přjběhů ctného gména sobě dobyl; zwlásstě také spisy pro mládež — Waňky, Jawornického, Rautenkrance — wssj pochwaly v Čechů sobě wydobyly. K gaké wýbornosti w proze česká literatura wystaupila, dokazuge zwlássť čtyrletý běh Hlasatele Českého. Spis tento gest zbjrka samých mistrowských kusů, obnássj přes 160 archů, anglickému pozorowateli se rowná, a po stu letech swau cenu zachowá. Obsahuge krásné y

 wážné

wážné vměnj; kdyby geho wydawatel (Jan Negedlý) nic giného nebyl wydal, než spis tento, geho gménoby nesmrtedlné ostalo.

Milý Přjteli! nynj sám nahljžjm, že gsem se od swého předsewzetj wzdálil, a od něho daleko zabral; a předce wšech mužů pro wlast pracugjcých zásluhy gsem nepodotknul. Budaucnost bude wypisowati každého muže podniknutj, což můg aumysl nenj, nýbrž gen wzhled literatury w krátkosti představiti. Což u řekne negmenowanec: zdaž tito muži bezewšeho podporowánj, bezewššj pomocy a odměny wjce podniknauti mohli? Což wykwětenj literatury gest gen od několika mužů k wywedenj možné? Což literatura gest ročnj zrostlina, která dchnutjm gara se zkřjsý a wykwete? Blaze Čechyi, že wlastenský duch se probudil, se šjřj, a wšecko wzhůru kyne, weyštaužj, a po ratolestech se snažj! zdeby prowiněnj bylo, satiryckými bodcy, newhodnými hanami geg vtláčeti chtjti. Zde sice gednám o básnictwj, a sám geho milownjk gsem; wšak ho nad giné wážné vměnj newynášjm, a za

nic

nic giného nedržjm, než za předchůdce wážným vměnjm, kterým také swau wnadau často cestu klestj, které hned z mládi k vměnjm wábj; wzdělánj, mrawnost obecenstwj ohlazuge, srdce lidské občerstwuge, skrze které se také zpytuge, které neyokřjwagičnĕgssj oddechnutj, vtěchu a vtussenj lidskému srdcy poskytuge, a kterým objránj ostatnjm slohům řečnictwj a auřednictwj prospjwá; wssak wážné vměnj, y pospolité obce, gakž Pláto swědčj, bez něho pozůstáwati mohau.

Ostatně trpká namjtka odpůrce přjzwučné literatury: že Čechowé dosawad Homéra, Petrarchy, Kamoensa, Miltona, Klopsstoka nemagj, gest nesluſſná; neb žádný nevgissťuge: že Čechowé giž na neywyšſſj stupeň literatury wystaupili, nýbrž že gegich literatura rozkwetá, kde y mnohý z nich klasycké plody na swětlo wywádj. Namjtka ta gest trpká, a skoro každému národu včiniti se může. Kdo medle w Ewropě honosyti se může Homérem? zdaž Angličan? či Frank, či Wlach? zdaž Tewton? kdo mimo Wlachy, Petrarchau? A předce se

y v Čechů mnohé milostné pjsně nalézagj, genž gemu duchem y sauzwukem se blj̈žj.

Kdo z giných národů má Miltona? ale Wlachowé magj Tassa, Ariosta, Tassona; Frankowé opět Floriana, de Lilla a Woltaira, kterých Angličané nemagj.

A tak y s Klopsstokem se děge. Každý Wlach swého hudebného Tassa, každý Frank swého wýtečného de Lilla tak wysoko sobě páčj, co German Klopsstoka; a gistě Wlachowé a Frankowé tyto swé okrasy wjce čtau, než German Messyadu; neb se mnozý w cyzozemských literaturách zběhlj včency nalézagj, kteřj polowicy Messyady wyčjsti nemohli, čehož wznessenost předmětu, každého nebawjcý, přjčinau gest, což na vgmu wýbornosti se zde nevwádj, než že mnohé mistrowské práce pro mnohé vmrlé gsau; ba někteřj, gako v p. hudebnj Wlachowé a důmyslnj Frankowé w hlubokých spisých Angličanů malé zaljbenj nacházegj, a tak též w Klopsstoku; z čehož se shledáwá: že geden národ dru-

druhému mnohého wýborného spisowatele nezáwidj.

K gakému druhu český Genius chýlj, budaucnost vkáže; mně se ale zdá: že čilá, křepká a hudebná Sláwie kalokrewných spisů za národnj powahu nezwolj.

Ostatněby ale zaslussno bylo, aby onen, an Čechyi nedostatek těch cyzozemských wýbornjků předhazuge, některého téhož mistra mjsto doplnil; a gen tjm wlast mu geho vtržky promine.

Konečně Wám gesstě o básnjch za wzor w ssestém listu vwedených něco podotknauti musým. Pan pozycnjk se obáwá, že ty hogné swobody w metřjch: že w mnohých krocých dle ljbosti buď za dlauhé, buď za krátké slabiky vžjwá, k potupenj přigdau. Ačkoli dle základnjch prawidel rytmu takowé slabiky, zwlásstě w rytmických básnjch, žádný sauzwuk působiti nemohau; nic wssak méně tyto tak nazwané swobodnosti neychwalitebněgssj počjnánj geho gsau; neb gimi k powaze gazyka,

a k

a k prawé české přjzwučné prozodyi se proti swé wůli bljžj; pročež giž, mimo w odě: „Mé zpěwy" mnohé sauzwučněgssj werssе se nalézagj; a tak w odě: „Na Maudrost" w prwnj strofě rytem y dokladný zwah gewj; wssak se skoro celá dle přjzwučných prawidel řjdj, a skoro w každé strofě několik podobných werssů se nalézá; kdekoli ale se od těch vchyluge, a dle swé pozycý se zprawuge, tam sauzwuku k nalezenj nenj; což z následugjcých daktylů dostatečně se shledá:

— v v — v v
Wzhůru swětem swěta

— v v — v v
Wytetelil strůny

— — — v v — v v
Njzké gsau w prachu mé zpěwy

— v v — v v
Djka mu, djka mu.

— v v — v —
Z wýsse nebes cherub

— v v — v v
Lauč žiwota sklonil,

—
Bud

— v v — v v
Buď plesem omžený

— v v — v v
Rágem oblak wisel,

— — — v v — v v
Wadnaucý porosyl dussi.

— v v — v v
Nechť Genius wolá.

a t. d.

— v v — v v
Ay řeřawá polem

— v v — v v
Ohlas vssjm wzege.

a t. d.

Gistě gsau kroky daktylické we wssech werssjch ty neylibezněgssj; w těchto ale gá žádné lahody nalézнauti nemohu. Rytem helenský má býti hudba, má slawně kráčeti, a má mysli pozdwihowati. W této prozodyi to wsse naopak gde, a to w tak hudebné řeči, kdežto y každá proza w česstině hudebněgssj se zdá: tyto rytmy vnawugj. Oda „Mé zpěwy" tu neywětssj nehudebnost a drsnatost prozrazuge, tak

tak že čeſſtina hrubſſj než něměina wypadá; a když ſe teprw ſtrofa s ſtrofau, kdeby w rytmu ſauzwuk wyplýwal, když ſe k hudebným wzorům Horáce předložj, a prawé čeſké wyſlowenj ſe pozoruge; pro nelibozwuk možná nenj, tyto rytmy čjſti. Pan Jungman w ſwé Slowesnoſti vwodj wzory od neywýbornégſſjch miſtrů w této prozodyi zdělané; ale tyto práce gſau hladcý mramorowé, bez žiwobytj; znalcy báſnictwj obdiwugj ſe pilnoſti; wſſak nenalézagj w nich cýle báſnictwj: wyšſſj ſličné žiwobytj. Sproſtjli ſe ale těchto okowů, a w proſtomluwu ſe rozložj; wygewugj wzneſſenoſt myſſljnek, ſýlu a zwah, a klaſyckého ducha. Nepozdwihugeli metryka ſýly a ſauzwuku, ale geg geſſtě drtj; giſtě chybná geſt.

Pozych giſtě žádnau dlaužku, ani náſtup, ani přjzwuk nepůſobj, což ſkaumatelé geho dobře cýtj; wſſak bez nj, při opuſſtěnj přjzwuku, žádnau ginau prozodyi wytwořiti možné nenj. A když Němcy w ſtawu byli pauhau přjzwučnau prozodyj, gak w ſwých hexametřjch, tak w giných nerýmowných me-

třjch,

třjch, rytem wytwořiti; pročby se y w přjzwučné čeſſtině rytem wyweſti nedal?

Kdo w čeſſtině rytem na neyweyš přiweſti chtjti bude, ať přjzwuku a dlauhých a krátkých ſlabik ſſetřj; od těchto prawidel začne, a dálegi k dokonaloſti pokračuge?

Spogenj přjzwučné prozodye s čaſoměrnau, gelikož ſe na prodlaužený aneb zkrácenj ſlabik wztahuge, nenj chůze po dwau plotech, gak to pan pozycnjk nazýwá; neb pauhé dlauzky w čeſſtině k báſnjm doſtatečné negſau, a přjzwuk w čeſſtině nenj zwuk zoſtřugjcý, nýbrž powyſſugjcý, polodlauhý, náſtup magjcý, gjmž ſlowa žiwoſti nabýwagj; pročež za základnj ſlabiky gako dlauzky vžjwány býti mohau; a poněwadž čaſoměrné dlauhé ſlabiky s předcházegjcým přjzwukem dlauhoſti netratj: za krátké vžjwány býti nemohau; a takowé ſpogenj w powaze gazyka pozůſtáwá: poněwadž žádná čaſoměrná dlauzka, nenjli prwnj ſlabikau, přjzwuku, gako v giných národů, na ſebe nepřigjmá, w čemž ſe ode-

odewſſech giných děljঃ Prawidla tato ſe zwláſſtě rytmického báſnjřſtwj týkagj; poněwadž w rymowném, kde hudebné prawidlo w rýmu za záklád pozůſtáwá, wjce ſwobody ſe powžiti může; wſſak zachowánj gich y w něm k ljbeznoſti a k rytmickému ſauzwuku přiwádj.

Pan bezgmenec wyhrožuge odwolánjm k celé Ewropě, geſtli geho prawidla od Čechů weſměs přigata nebudau; ale když ſe odemne zaſtáwaná gj též předložj; když ſe vwede: že pan Roſowec Čechům latinſkau wnutkati chce; že pozycý, kteréhož ſněnj Ewropa nezná, za neyhlawněgſſj zákon zakládá; že pozdwihugjcý, náſtup magjcý, zwuky, za nepatrné pokládá: tuť ona ſe giſtě prawidlům od nyněgſſjch národů přigatým naklonj.

Daufám, že Dobrowſký, tato hrdoſt Čechye a gegj okraſa, tento z celé Ewropy w ſlowenſkých nářečjch neydůkladněgſſj zpytatel; tento filozofický filolog, gehož mjněnj Ewropa za neomylný vſudek přigjmá, a na něg ſe

od=

odwoláwá: že tento slowútný Čech změnami geho saustawy w prozodyi vražen nebude; neb geho přjzwučný systém za základ pozůstáwá, a přjsady swau podstatu we wsseličných prawidlech vpewněnau magj.

K zawjrce, milý přjteli! bych nic giného nepřál, než aby Čechowé z rozpogených společnostj smjru sstetřili a slussnost sobě prokazowali; aby každý při nowém wydánj na swé práce zwlásstnj braussenj wynaložil; takowé krytyckau dozralostj a metryckau lahodau oprawil, a aby powolánj každého tolik doby k oprawowánj gemu popřálo; tenkrátby gistě, čeho k wýbornosti se nedostáwá, se doplnilo, a Čechye mistrowskými pracemi by se honosyti mohla.

Mimo to k přánjby bylo, aby mnohý wýborný včenec srozumitedlněgssjho způsobu psanj ssetřil; a zastaralých českých a ginoslowenských slow ne zhusta, ale gako kořenj vžjwal: aneb raděgi docela nevžjwal; ale mnozý čjm zatmělegi pjssj, tjm sloh za wznesseněgssj držj;

ale

ale časem takowý sloh barbarstwjm a prawým ohyzdněnjm gazyka gest, čjm se čtenáři odstrassugj; a kdekoli nowých názwů by zapotřebj bylo, tak pro zysk wlasti by nesskodilo, aby takowj dřjwe wjce znalcům předloženi byli: poněwadž gedinému se wssickni possťěstiti nemohau; a zbytečné čerpánj z giných nářečj by čessťinu do podezřenj v cyzých národů vwedlo: gakoby newzdělaná a w slowech chudá byla; což gegj wada zagisté nenj; a cožby gegj slávu zbytečně zlehčowalo.

Wáš vpřjmný přjtel.

Werner

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Hněvkovský, Šebastián,

Zlomky, o českém básnictwj zwlasstě pak o prozodyi w ssest listech

Prag 1820

L.rel. 667
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10035491-7